

НЕЛЬГА КАТЕРИНА ЮРІЇВНА

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕКЛАДУ КОНВЕРСІЇ В
АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ(НА МАТЕРІАЛІ
ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ

035 ФІЛОЛОГІЯ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ЯВИЩА КОНВЕРСІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	6
1.1. Способи творення слів, явище конверсії.....	6
1.2. Вітчизняні та зарубіжні дослідники явища конверсії та їх погляди на це явище.....	10
1.3. Основні різновиди конверсії, поняття про повну та часткову конверсію.....	16
1.4. Основні моделі конверсії.....	27
1.5. Конверсія в німецькій мові.....	31
РОЗДІЛ II. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕКЛАДУ КОНВЕРСІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ НА ОСНОВІ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ	41
2.1. Складності перекладу конверсії.....	41
2.2. Переклад конверсії з англійської мови на українську.....	46
2.3. Переклад конверсії з німецької мови на українську.....	54
2.4. Порівняльна характеристика перекладу з англійської та німецької мов на українську.....	62
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

Кожна епоха залишає свої відбитки: залишає нові, стирає старі, які вже не потрібні у вжитку. Англійська та німецька мови не є виключенням та в наш час переживають так званий «неологічний бум». Кожен рік біля 800 нових лексичних одиниць з'являються в цих мовах. Слова «мігрують» з однієї мови в іншу та набувають статус «неологізм» в іншій мові та навпаки. При цьому не тільки неологізмами мова наповнюється із року в рік, схожі трансформації з утворення нових слів відбуваються всередині самої мови. Словотвір відбувається в мові різними способами, найефективнішим з яких на сучасному етапі її розвитку мови виступає конверсія. Тож дослідження нових лексичних одиниць, утворених за допомогою цього різновиду словотвору, є однією з найважливіших проблем сучасного мовознавства.

Утворення неологізмів є свідченням життя і розвитку мови, прагненням висловити все багатство людських знань, прогрес цивілізації.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що конверсія, зокрема в публіцистичних текстах, написаних на англійській та німецькій мовах, на сучасному етапі розглядається як один з основних та найбільш продуктивних засобів мовної економії.

Вивчення конверсії в сукупності всіх характеристик може привести нас до вірного розгляду та розуміння, багатьох кардинальних питань морфології, лексики та словотворення.

Істотною обставиною постає той факт, що висунення когнітивного наукового знання, а також зближення лінгвістики з іншими науками, об'єктом яких є мова й людина, дозволяє нам по-новому поглянути на деякі питання конверсії як способу перекатегорезації у вторинній номінації та розглянути їх у новому ракурсі. Дана тема буде актуальною доти, доки буде існувати і розвиватись мова.

Конверсія являє собою типове явище для багатьох функціональних стилів мови, включаючи мови для спеціальних цілей, вивченню якого присвячено немала кількість робіт вітчизняних (Зілинський М.Е., Бортнійчук Е.Н., Височинський Ю. І., Дубравська Д.М., Жлукненко Ю. А., Іванова М. В., Федина М.Р., Штайер Е.М.) та зарубіжних авторів (Балтіро І., Бауер Л., Бізе М., Павесі М., Стекауер П.).

Об'єкт дослідження є конверсія в англійській та німецькій мовах.

Предметом дослідження є порівняльна характеристика перекладу конверсії з англійської та німецької мов на українську на матеріалі англо- та німецькомовних публіцистичних текстах.

Метою роботи є вивчення конверсії та порівняльна характеристика перекладу цього явища з англійської та німецької мови на українську на матеріалі англо- та німецькомовних публіцистичних текстах.

Для досягнення цієї мети необхідно виконати наступні **завдання**:

1. Вивчити способи словотворення, зокрема конверсію та різні погляди вчених на цей феномен.
2. Визначити основні різновиди конверсії, вивчити поняття про повну та часткову конверсію.
3. Виділити основні моделі конверсії.
4. Вивчення конверсії в німецькій мові та її особливостей.
5. Проаналізувати труднощі перекладу конверсії.
6. Проаналізувати конверсію та методи перекладу цього феномену з англійської на українську.
7. Проаналізувати конверсію та методи перекладу цього феномену з німецької на українську.
8. Надати порівняльну характеристику перекладу конверсії з англійської та німецької мов на українську.

Методи дослідження: написання першого розділу відбувалося за допомогою бібліографічного методу. Бібліографічний метод включає опрацювання праць вітчизняних та зарубіжних дослідників. Аналіз проводився шляхом вивчення слів-конверсивів з використанням описового методу, за допомогою якого було детально розглянуто новоутворені конверсиви та проведено їх класифікацію. Також було використано метод порівняльного (зіставного) аналізу, який дозволив виявити спільні та відмінні риси перекладу конверсії з англійської та німецької мов на українську.

Наукова новизна роботи визначається необхідністю вивчення перекладу конверсії з англійської та німецької мов та складання порівняльної характеристики на матеріалі публіцистичних текстів.

Практична значимість роботи полягає в тому, що проведені дослідження дозволяють більш ширше поглянути на явище конверсії та її переклад в публіцистичних текстах.

РОЗДІЛ I.

ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ЯВИЩА КОНВЕРСІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1 Способи творення слів, явище конверсії

Кожна епоха залишає свої відбитки: залишає нові, стирає старі, які вже не потрібні у вжитку. Англійська мова не є виключенням та в наш час переживає так званий «неологічний бум». Кожен рік біля 800 нових лексичних одиниць з'являється в англійській мові [23,4].

Зміни в лексиці англійської мови, які можна помітити в останні роки, пов'язані перш за все з соціально-культурними змінами, які відбуваються в світі. Стрімкий розвиток інформаційних технологій викликав проблему масової перекодифікації тих шарів словника, які стосуються політичної, соціальної, адміністративної, економічної, культурної, науково-технічної та інших сфер життєдіяльності [1, 231].

У ХХІ сторіччі спостерігається розширення старих та поява нових областей номінації, пов'язане з бурхливим розвитком науки, техніки, засобів масової інформації тощо. Виникнення нового слова продиктоване прагматичними потребами. З наявного лексичного складу мовець обирає те, що найточніше відображає його думки та почуття. Якщо ж така лексична одиниця відсутня, то він часто вдається до неологічної лексики [48, 110].

У ХХІ сторіччі проблемою вивчення явища неологізмів займалися такі дослідники як Акопянц А.М., Москальова Е.В, Аличева Г.Н, Веренич Т.Н, Рец І.В, Гуральник Т.А., Антюфеева Ю.Н.

Проблемам неології та неологізації в німецькій мові присвячені праці відомих лінгвістів В. Девкіна, О. Розен, М. Степанової, І. Чернишової, О. Огуя, Th. Schirpapp, H. Gluck та ін. [40; 44; 54; 69; 70].

Слово «неологія» (neologie) відоме людству ще з кінця XVIII сторіччя, проте в науковий обіг воно увійшло вперше в 1801 році французьким лексикографом Л. С. Мерсьє [19, 71].

Зазначимо, що неологізми як окрема категорія лексичного складу мови не мають єдиного універсального визначення серед мовознавців. Дослідники трактують їх як слова, значення або сполучення слів, які позначають нову реалію (предмет або поняття) та з'явилися в мові порівняно недавно [44, 156], як слова, які ще не ввійшли в узус [78, 205], які мають конотацію новизни [70, 197].

Лексикологи та лексикографи звикли вважати новими словами ті одиниці, які з'явилися в мові пізніше якогось часового рубежу, який можна прийняти за похідний. Деякі дослідники таким рубежем вважають кінець Другої Світової Війни, інші пов'язують появу нових слів з освоєнням космосу і визнають межу від 1957 року, саме коли в космос було відправлено перший супутник [23,4].

Створення, поява і функціонування нових мовних засобів обумовлені перш за все потребами суспільства в номінації нових понять, які виникають у результаті розвитку науки, техніки, культури, суспільно-політичних реалій. Поява нового слова, виразу, фразеологічних єдностей, тобто нових мовних трансформацій, пояснюється, як вважає Серебрянніков Б.А., «єдністю і протилежністю двох основних тенденцій: тенденції збереження мови і тенденції її розвитку» [46, 123].

Проте визначення неологізму за денотативною (позначення нової реалії) або стилістичною (ефект новизни) ознаками не охоплює всієї сукупності неологізмів, а визначення неологізмів як слів, досі не зареєстрованих лексикографами, не спирається на властиві їм лексико-семантичні особливості. Лексичні інновації можуть бути пов'язані і з новим референтом, коли нове слово з'являється одночасно з появою нового поняття (неологізми за формою), і з перейменуванням існуючої реалії з метою економії мовних засобів та

вираження експресії (неологізми за змістом). Тому розглядаємо неологізми не лише як лексичні одиниці, які мають нову, ще не зареєстровану форму, але й як нові назви існуючих референтів. Нові значення вже існуючих одиниць мови, які з'являються в певний період її розвитку, поширюються й визнаються як мовна норма. Враховуючи перераховані вище критерії, надалі під неологізмом розумітимемо нову (за своїми значенням або формою, або формою і значенням) одиницю лексичної системи мови, яка ідентифікується як така представниками певної мовної спільноти і відображена у словнику нових слів [48, 111].

Нова лексична одиниця проходить кілька стадій *соціалізації* (прийняття її в суспільстві) і *лексикалізації* (закріплення її у мові). З'явившись, неологізм поширюється, як правило, викладачами університету, шкільними вчителями, працівниками засобів масової інформації. Після цього він фіксується в друці. Чергова стадія соціалізації – це прийняття нової лексичної одиниці широкими масами носіїв мови. Після цього вже починається процес лексикалізації: набуття навичок використання неологізму в спілкуванні, виявлення умов і протипоказів для його використання в різних контекстах [6, 56].

Загалом у межах лексичних інновацій германісти виділяють: власне неологізми (*Neuwort*) – абсолютно нові слова, пов'язані з виникненням нових референтів (напр., *simsen*); нові значення (*Neubedeutung*) – семантичні інновації при збереженні звучання та морфологічної структури слова (напр., *Maus* (комп.)); перейменування (*Neubezeichnung*) – морфологічні інновації при збереженні змісту (напр., *Office* замість *Büro*); новоутворення (*Neuprägung*) – нові лексеми, які утворені за правилами словотворення певної мови від уже існуючих, і містять у собі нове значення (напр., *Wirtschaftsauguren*) [48, 111].

Способи творення нових слів поділяються на *афіксальні* та *без афіксальні* способи. [42, 5].

Загальноприйнятим є те, що найбільш продуктивними в теперішній час є наступні способи словотвору: *афіксація, словоскладання, конверсія і скорочення*.

Афіксація – це створення нових слів за допомогою додавання до основи слова суфіксів або префіксів. Афікси можуть приєднуватися до різних частин мови, змінюючи при цьому значення основи слова happy — unhappy — happiness — happily. Суфікси, що оформлюють слово як окрему частину мови, тісніше пов'язані з основою (courageous, dictation), в той час як префікси головним чином змінюють семантику слова і є більш самостійними лексично (anti-missile, postwar). Афікси, за допомогою яких в окремий період створюється відносно багато новотворів називають продуктивними. Вони в основному відносяться до споконвічної англійської лексики, а непродуктивні – до запозиченої [42, 6].

Словосклад є одним із найбільш старих та універсальних способів словотвору в англійській мові. Цей процес являє собою складання двох основ, як правило, омонімічних в англійській мові словоформам: headache, blackboard. Складанню можуть підлягати прості основи (cowboy, spaceship), а також проста основа і основа похідна (pen-holder, baby-sitter). Спосіб поєднання слів може бути нейтральним, коли обидві основи поєднуються «встик» (eyebrow, schoolgirl), або ж за допомогою з'єднувального елемента (handicraft, mother-of-pearl) [50, 118].

Скорочення – це створення нових слів шляхом скорочення основи. В результаті дії цього методу словотвору виникають нові слова з неповною основою (або основами), що називають аббревіатурами. Прості аббревіатури створюються шляхом відкидання останнього або начального складу основи caps (capital letters), ad (advertisement). Складні аббревіатури створюються шляхом скорочення та складання основ та складаються з начальных букв або складів слів і основ або ж із поєднання їх з повними основами Interpol

(International police); hi-fi (high fidelity). Скорочуватися можуть будь які фрагменти слова незалежно від морфемних одиниць doc (doctor), frig (refrigerator), phone (telephone). Частіш за все зустрічаються кінцеві скорочення exam (examination), doc (doctor). Можливі деякі орфографічні зміни (mike (microphone), ambish (ambition)). Процес словотворення може на цьому не закінчуватись, а ще і ускладнюватися, наприклад, субстантивациєю movie (moving pictures). Специфічний підтип скорочення в англійській мові – напівскорочення, тобто комбінація акроніма одного члена словосполучення з повною основою іншого слова (A-bomb (atomic bomb), V-day (Victory day)) [42, 7].

Конверсія являє собою типове явище для багатьох функціональних стилів англійської та німецької мови, включаючи мови для спеціальних цілей, вивченню якого присвячено немала кількість робіт вітчизняних (Зілінський М.Е., Бортнійчук Е.Н., Височинський Ю. І., Дубравська Д.М., Жлукненко Ю. А., Іванова М. В., Федина М.Р., Штайер Е.М.) та зарубіжних авторів (Балтіро І., Бауер Л., Бізе М., Павесі М., Стекауер П.) [31, 33].

Згідно до оксфордського словника англійської мови, **конверсія** – це процес зміни або процес, що сприяє зміні однієї форми предмету на іншу [81, 256].

Конверсія як мовна особистість і явище зацікавило філологів ще в першій половині XIX сторіччя (початок вивчення цього способу творення слів пов'язаний з роботами зарубіжних вчених, таких як Дж. Грінвуд і Г. Суїт). Питання, пов'язані з конверсією як лінгвістичним явищем, прагнуть вирішити велика кількість дослідників і мовознавців і їх думки на цю тему інколи являють собою зовсім протиставні одна іншій. Варто більш детально розглянути явище конверсії як засіб створення слів.

1.2 Вітчизняні та зарубіжні дослідники явища конверсії та їх погляди на це явище

Вперше про конверсію як про перехід від слова або словоформи з однієї частини мовлення в іншу почали писати англійські лінгвісти на початку ХХ сторіччя. Термін було введено Г. Суїтом [47, 313].

Тим не менше, до сих пір питання про природу конверсії і її статусі серед джерел і механізмів поповнення лексики та фразеології мови є невирішеним. В «Англо-російському словнику з лінгвістики та семіотики» (1996) А.Н. Баранов та Д. О. Добровольский зазначають конверсію як «перехід однієї частини мовлення в іншу в результаті модифікації парадигми змінення слова та/або синтаксичних властивостей, але без використання словозмінюючих формантів» [3, 158].

Вивчати явище конверсії розпочали зарубіжні лінгвісти, на початку трактуючи його по різному: спочатку – з *позиції граматичного* (Е. Мецнер, Г. Суїт, О.Єсперсен), а вже пізніше *словотвірного підходу* (у працях Г. Марчанда).

Більшість дослідників, таких як називають безафіксальний дериваційний процес терміном «*конверсія*». Але є ще й інші позначення цього терміну. спостерігається термінологічна неоднозначність у визначенні сутності та інтерпретації явища конверсії: як *морфолого-синтаксичного способу словотворення і граматична омонімія* (В. В. Виноградов, Ю.О. Жлуктенко), *нульової афіксації* (або різновиду афіксації в теорії Я. Дона, (*нульової суфіксації* (Л.Блумфілд, Д.Кастовський, М.Ленерт, Л.Ліпка, Г.Марчанд, О.Єсперсен), *взаємопереходу частин мови* (О. Є. Супрун), *частиномовної деривації* (О.П. Калечиць), *синтаксичної деривації* (Є. Курилович), *нульової деривації* (В.Адамс, Г. Марчанд, М.Пост, П.Твардіш, Й.Фісяк) *невласне деривації* (Н.Д. Арутюнова), *синкретизму* (В. В. Бабайцева), *взаємо проникності*

(О.Т. Кривоносов), *лексико-граматичної субституції* (М.Ф. Лукін), *функціональної транспозиції* (Ш.Баллі, І.В. Арнольд, Л.В.Борте, Р.М.Гайсина, В.Г.Гак, С.М. Єнікєєва, Г. Кеннон, Р. Квірк, О.С. Кубрякова, М.Г.Меркулова, Г.Г.Соколова, В.В.Шигуров), *трансляції* (Л.Теньєр), *концептуальної перекатегоризації* в рамках ономасіологічної моделі П. Штекауера тощо [6; 7; 13; 15; 19; 20; 21; 25; 29; 30; 34; 50; 62; 66; 72; 74; 76; 80].

Так, В. Аракін називає цей процес кореневим, або бузсуфіксальним словотворенням; Л. Блумфілд, Д. Кастовський, Г. Марчанд та О. Єсперсен – нульовою суфіксацією; П. Твардіш, М. Пост – нульовою деривацією.

Згідно Т. І. Арбекової, *конверсія* – безафіксальний спосіб спотворення, в результаті якого формується категорично відмінне слово, яке співпадає в деяких формах з первинним словом» [5, 41].

Наприклад: The story was filmed- Новелу було екранізовано; You must respect your elders- Ви повинні поважати старших.

Н.Н. Амосова притримується такої думки: — Суть конверсії полягає в утворенні із слова, що належить до однієї частини мови, нового слова, що належить до іншої частини мови, без зовнішньої словотвірної його перебудови [2, 83].

На думку Г.Б. Антрушиної, конверсію можна розглядати як морфологічно-синтаксичний спосіб словотвору [4, 87-88]. З цього варто зробити висновок, що значення новотвору можна зрозуміти спираючись на значення первинного слова. Наприклад: She reads only glossies and comics (glossy –глянсовий) – Вона читає тільки глянсові журнали та комікси.

Однак, З.Харитончик вважає, що визначення конверсії к способу «нульового словотворення» за допомогою якого утворюються співвідносні омонімічні одиниці, може спричинитися до такого “небезпечного наслідку, як виникнення “безлічі” нульових морфем в описі морфологічно бідної мови”. Поняття “нульова морфема”, “нульовий елемент” або “нульовий суфікс” не

розкриває суті словотвірних процесів, оскільки не дає змоги побачити різницю між "нульовими елементами" у різних словотвірних актах, тому визнання нульового афікса в процесах конверсії не пояснює суті дериваційного процесу [58, 169-170].

Широко відомі й інші концепції конверсії, насамперед, *морфологічна*. Згідно з цією концепцією, конверсія визначається як процес словотворення, для якого засобом слугує лише парадигма слова.

Тож таким чином можна виділити *синтаксичні* та *дериваційні* підходи до тлумачення конверсії. Синтаксичні зводяться до того, що існує єдина лексема, яка вживається в різному синтаксичному контексті [73, 30]. «Конверсія полягає в зміні синтаксичної категорії слова без зміни його форми» [79, 40].

Говорячи про конверсію як про перехід частин мови, ми часто стикаємося з певними труднощами: по-перше, яку частину мови слід вважати вихідною (особливо якщо це службові слова); а по-друге, взаємоперехід частин мови як процес сам по собі є відірваним від реальності, оскільки одна частина мови переходить в іншу не в ізольованому вигляді, а лише у реченні (висловлюванні).

Прихильники дериваційного підходу стверджують, що внаслідок конверсії з'являється нова лексема без будь-яких експліцитних дериваційних маркерів [77, 3]. Дехто з вчених стверджує про наявність обох елементів.

Твердження про те, що конверсія може розглядатися як транспозиція, знаходимо у працях О.Кубрякової, Є.Куриловича, Г.Мельникова, О.Земської, а також, що в основі конверсії є функціональна переорієнтація.

На думку Кубрякової, конверсія нерідко вивчається як особливий різновид «процесів транспозиції», тобто процесів, що встановлюють зв'язки між окремими частинами мовлення окремо взятої мови і вони полягають в тому, що слово в одній частині мовлення виступаю в якості джерела деривація для створення слова іншої частини мови [31, 34].

Однак лінгвісти дотримуються відмінних поглядів щодо зарахування певних слів до частин мови, адже не всі слова, які ми відносимо до певних частин мови, володіють усіма ознаками даної частини мови, оскільки одне слово можна віднести більше ніж до одного класу (полістатустність).

В.Горпинич також зазначає, що “в мові є багато слів, не закріплених за певними частинами мови, які за певних умов можуть набувати інших ознак і переходити з однієї частини мови в іншу” [17, 311].

Проблема виявлення умов виникнення конверсії є предметом полеміки між багатьма дослідниками. Наприклад, на думку датського лінгвіста О. Єсперсена конверсія виникла на початку XIII ст., коли в парадигмі дієслова, як і в парадигмі іменника, відбувалася уніфікація форми основи, а їх морфологічні форми збіглися внаслідок граматичної омонімії [21, 152].

Саме фонетичний збіг цілого ряду іменників та дієслів одного і того ж кореня, який утворився в результаті втрати інфінітивного суфікса, і став причиною для розвитку конверсії. Надалі нові іменники від дієслів чи дієслова від іменників, – так і зміни в межах інших частин мови утворювались за аналогією [55, 56]. А також він зазначив, що конверсію слід вважати характерною особливістю англійської мови, він назвав цей спосіб словотвору «англійською унікалією», посилаючись на те, що це явище виникло саме в Англії, як наслідок розпаду флексивної системи у XIII сторіччі [71, 160].

З 1150 р. збільшується число похідних дієслів, утворених конверсією від прикметників, а з XIII-XIV ст. – похідних дієслів від прислівників і вигуків [55, 56].

Граматична омонімія багатьох англійських дієслів та іменників, яка виникла в результаті втрати флексій є лише однією з декількох причин зародження конверсії як нового способу словотворення. В результаті збігу за формою різних слів з’явилась можливість утворювати нові слова аналогічно.

Ч. Барбер відзначає п'ять різновидів дії аналогії, яка сприяла розвитку конверсії на той період:

а) уже в давньоанглійській мові існували слабкі дієслова, утворені від іменників (типу *lufu* – *lufian*, *fyg-* *fygian*) разом з іменниками, які виникли в результаті чергування голосних кореня сильних дієслів (*wyrcan* – *weorc*, *sniwan* – *snaw*). Такі пари слів співпали за формою аналогічно тим парам, які стали омонімами в результаті втрати флексій.

б) іменник, який не мав однокореневого дієслова, одержав можливість утворювати його, а дієслово – іменник.

в) пізніше виникли конверсійні похідні дієслова зі значенням “завершити дію, характерну для даної особи”.

г) формальна аналогія, за якою утворюються іменники від дієслів *to affright*, тому що імен. *Fright* звучало так, як і дієслово *to fright*. За даним типом були утворені іменники *aggrace*, *arise*, *avow*, *avail* (за аналогією з існуючими-ми в мові парами (n) – *grace* (v), *rise* (v) – *rise* (n), *vow* (v) – *vow* (n), *vail* (n) – *vai* (v)).

д) утворення за конверсією дієслів *to fer*, *to ferret*, поряд з існуючими дієсловами *to fir* “бити, вдаряти” [65, 61].

Третьою причиною, яка сприяла виникненню конверсії, є так зване “зворотнє словотворення” (*backformation*). Процес “зворотнього словотворення” виявився однією з причин утворення омонімічних пар слів, які вплинули на розвиток конверсії. Так, наприклад, в результаті зворотного словотворення виникло дієслово *to wing* від прикметника *winged*, яке було утворено від іменника *wing* за допомогою суфікса *-ed*.

Інші дослідники вважають, що конверсія існувала ще у давньоанглійській мові. У мові Шекспіра та Мільтона конверсивне і префіксально-конверсивне словотворення відбувається вже за всіма тими зразками, які продуктивні дотепер: *easy*, adj; *easy*, adv; *besot*, v; *bedog*, v.

А. І Смирницький був одним із перших, хто помітив існування конверсії в давньоанглійський період. Він дослідив це явище і виявив, що конверсія староанглійської мови відрізняється від конверсії сучасної англійської мови, а саме:

1. Для давньоанглійської конверсії є характерним відсутність омонімії, в той час, коли для конверсії на сучасному етапі якраз типовим є існування омонімічних форм;

2. В давньоанглійській мові існували словотворчі суфікси у інфінітива дієслова [51, 159].

На його думку, саме фонетичний збіг цілого ряду іменників і дієслів одного і того ж кореню підлягло в якості словотворчої моделі для розвитку конверсії [50, 178]. Він визначав конверсію, як приклад безафіксального творення слів, протиставляється афіксації. Конверсія в словотворенні – це спосіб твору слів без використання спеціальних словотворчих афіксів, різновид транспозиції, при якій перехід слова з однієї частини мови в іншу відбувається так, що називна форма слова однієї частини мови (або його основа) використовується без будь якої матеріальної зміни в якості представника іншої частини мови (англ. salt ‘сіль’ і to salt ‘солити’, to jump ‘стрибати’ і a jump ‘стрибок’ тощо) [50, 19]. Така різноманітна термінологія свідчить про бачення конверсії під різним кутом зору, з різних перспектив і має право на існування.

Вважаючи конверсію у діахронії поширеним способом словотворення, вчені наводять різні дані про її продуктивність в англійській мові. На думку Г. Кеннона [69, 421], І. Барона [8, 76] та Дж. Айто [64, 6] конверсія на сучасному етапі є достатньо продуктивним та активним видом словотвору. Проте В. Заботкіна зазначає, що конверсія значно знизила свою продуктивність [23, 33].

Спираючись на вищезгадане, можна зробити висновок, що не можливо чітко визначити сутність конверсії, так як спостерігається термінологічна неоднозначність у визначенні сутності та інтерпретації явища конверсії, так як різні вчені мають різні думки, щодо його природи.

1.3 Основні різновиди конверсії. Поняття про повну та часткову конверсію

Не менш складним ніж визначення терміну «конверсія» є питання про різновид конверсії, а також класифікації її компонентів.

Конверсія протікає по різному, в залежності від морфологічної характеристики первинного і похідного слова.

Іванова М. В. виділила *чотири основні різновиди конверсії* за належністю компонентів до певних частин мови і, що є зрозумілим, чотири типи конверсійних моделей:

1) вербалізація (формування дієслівної форми). Даний тип являє собою семантичну трансформацію «предмет»-«дія», пов'язана з цим предметом»:

flower (квітка) → *to flower* (квітнути, розквітати);

an elbow (лікоть) → *to elbow* (штовхати ліктем).

2) субстантивація (формування іменників). Реалізується семантична трансформація «дія»-«предмет як результат дії»:

to look (дивитися) → *look* (погляд);

to sleep (спати) → *sleep* (сон).

3) ад'єктивація (формування прикметників); Ця модель виражає семантичну трансформації «предмет» → «ознакове явище предмету»

christian (християнин) → *christian* (християнський);

granny (старенька) → *granny* (в старовинному смислі).

4) адвербіалізація (формування прислівників). На сучасному етапі розвитку мови, цей спосіб конверсії не є продуктивним в порівнянні з вище зазначеними, через те, що в сучасній англійській мові існує суфікс *-ly*, за допомогою якого і строюється більшість прислівників [25, 48-49].

Найбільш продуктивними прийнято вважати процеси субстантивації, найчастіше від дієслів, а потім від прикметників. До найменш продуктивних відносяться ад'єктивація і адвербіалізація.

Субстантивація властива англійській та німецькій мовам. При цьому в англійській мові перехід прикметників або дієслів в іменники відбувається більш легко, аніж в німецькій, тому що в англійській мові не є необхідним додавання до іменників словозмінюючого афіксу або виділяти його графічно. Необхідно порівняти наступні пари англійських та німецьких неологізмів-субстантиватів: англ.ім. *spend* «витрати» - від дієслова *to spend* «витрачати, нести витрати» і нім. Ім. *der Geförderte* «особа, що отримує (фінансову) підтримку» - від прикметника *gefördert* «підтриманий, за підтримки». Можна побачити, що в німецькій мові, на відміну від англійської, субстантивовані одиниці відмічені не тільки морфологічними показниками нового граматичного класу, а саме артикль або закінчення, але й написанням з великої літери.

В англійській та німецькій мовах для створення нових визначень використовується вербалізація. В німецькій лінгвістиці прийнято вважати результатом конверсії дієслова, що були сформовані від основ іменників та прикметників за допомогою суфіксу *-e(n)*. Інфінітивний суфікс *-e(n)* є необхідним для включення нового слова в дієслівну парадигму, тому він не є ознакою афіксації [47, 121].

Згідно до думки М. Лоде, закінчення *-e(n)* слід прираховувати до флексійних морфем. Саме тому, такі дієслова, як *doppelklicken* «двічі натиснути мишкою або іншим керуючим пристроєм» (від іменника *der Doppelklick* «подвійний клік мишкою або іншим керуючим пристроєм»), *smsen* «писати та

відправляти повідомлення» (від іменника *SMS*), вважаються результатом конверсії [75, 247].

В якості первинних основ в конверсії можуть виступати:

1. Прості основи, які також можуть називатися кореневими або не мимовільними, вони мають одну складову і відрізняються своєю властивістю не розпадатися на члени:

garage (гараж) → to garage (ставити автомобіль в гараж);

insult (образа) → to insult (ображати).

2. Афіксальні або похідні основи - вихідні основи, які мають у собі той або інший афікс:

an elevator (ліфт) → to elevator (підійматися на ліфті);

waterproof (водонепроникний) → to waterproof (робити водонепроникним).

3. Важкі основи – основи, що мають в своїй структурі два або більше коренів:

a handicraft (ремесло) → handicraft (ремеслений);

a weekend (кінець тижня) → to weekend (відпочивати з п'ятниці по понеділок)

4. Словосполучення як вихідна основа. Найчастіше подібними об'єктами конверсії стають сполучення слів типу «іменник+іменник» (*stone wall combination*), а також сполучення «прикметник+іменник»

a crash test (тест на міцність) → to crash test (перевірити на міцність);

red light (червоне світло) → to red light (показати червоне світло, зупинити) [25, 49].

Також дослідники (Нікітин М.В., Арбекова Т.І.) розрізняють конверсію на два типи [5, 43; 38, 516]:

1) транспозитивну;

2) словотворчу (лексичну).

При *транспозитивній конверсії* когнітивне значення слова не змінює свого значення, проте змінюється його синтаксична якість. При *словотворчій (лексичній) конверсії* дериватор змінює своє когнітивне (лексичне) значення, одночасно змінюючи або зберігаючи за собою свою синтаксичну якість (тобто переходячи або не переходячи в іншу частину мови) [38, 516].

До транспозитивної конверсії відносяться всі випадки зміни частини мови, де відсутні спеціальні словотворчі засоби, а все формальне значення обмежується зміною граматичних парадигм. В свою чергу, для лексичної конверсії зміна частини мови не є обов'язковою умовою, не дивлячись на те, що таке найчастіше і відбувається.

На думку Т. І. Арбекової, конверсію першого типу можна спостерігати в тому випадку, коли первинне та похідне слово (або одне з них) є морфологічно змінюваним. Про конверсію другого типу можна говорити, якщо первинне слово і похідне слово морфологічно є незмінними. Відносинами конверсії цього типу можуть бути пов'язані прийменники і прислівники (*on, off, in*), прийменники і сполучники (*before, after*), займенники і сполучники (*who, when, why*) [5, 43].

Типовими прикладами конверсії першого типу є *вербалізація* і *субстантивація*, а також випадки, коли первинним словом є іменник або дієслово.

Більш того, *транспозитивна* конверсія може бути *повною* або ж *частковою* [64, 69; 50, 36].

При повній конверсії наново сформоване слово набуває усіх властивостей іншої частини мови (тієї синтаксичної функції, якій воно починає уподібнюватися).

Так при вербалізації іменники і прикметники починають позначати дію і вживатися в якості присудка, а також набувають всіх словозмінювальних форм дієслова. Наприклад:

They are taping the programme (Вони записують програму).

The programme has been taped (Програма записана).

They'll tape the programme (Програму запишуть).

Дієслово *to tape* створене за допомогою конверсії від іменника *a tape* – магнітна стрічка.

При повній субстантивзації прикметників наново сформоване слово може визначатися прикметником, вживатися з визначеним або з невизначеним артиклем, виступати в синтаксичних функціях іменника і мати всі властиві іменнику форми зміни слова. Наприклад:

He is a real criminal (Він справжній злочинець).

Don't harbour criminals (Не покривайте злочинців).

The criminal was tracked down (Злочинця відстежили).

При частковій конверсії слово не обов'язково набуває усіх ознак іншої частини мови, що частіш за все пояснюється його семантичними особливостями. Так, частково субстантивовані прикметники і дієприкметники вживаються тільки з визначеними артиклями і співвідносяться з дієсловами в однині: *The supernatural is always frightening* (Надприродне завжди лякає); мають форму лише множини: *casuals* (туфлі на кожен день), *perennials* (вічнозелені рослини); не приймають закінчення множини, хоча узгоджуються з дієсловом у множині: *The wounded were rushed to hospital* (Пораненого доставили до лікарні).

Багато з іменників, що сформовані від дієслів в результаті часткової конверсії, використовуються лише в формі однини: *That was a good laugh* (Ми гарно посміялися).

Балтіро визначає повну конверсії лише для типів “noun – verb”, “verb – noun” and “adjective – verb” [65, 69]. Класифікуючи напрямки конверсії до основних типів часткової конверсії відносяться типи “adjective- noun” and “noun – adjective”, а до другорядних “adverb- adjective” and “adjective – adverb”.

Вона також вважає термін «часткова конверсія» неправомірним, а всі випадки часткової конверсії, на її думку, можуть бути віднесені до таких феноменів як укорочення, композити чи еліпси [65, 40].

О. І. Смирницький обмежував конверсію випадками з абсолютно незмінною основою без звукових змін в основі (чергування, зміна наголосу) [50, 36].

Однією із важливих проблем, що постають у вивченні явища конверсії, є питання про її напрям, про те, який із членів конверсивної пари з'явився першим.

Одними з перших, хто аналізував критерії напрямків конверсії, були О.І. Смирницький, Г. Марчанд. Г. Марчанд висунув критерії визначення напрямків конверсії, серед яких: семантична залежність, межі використання, семантичні рамки, фонетична форма, морфологічний тип, наголос [76, 31].

О.Мешков вважає, що здебільшого “фактичний напрям продуктивності взагалі неможливо визначити, адже словники, укладені за історичними принципами, фіксують лише дані писемних джерел, а усна словотворчість залишається поза їхніми межами” [35, 123].

М.Білінський вважає, що, незважаючи на деяку відносність датування, перша згадка лексеми у писемних пам'ятках мови становить єдине джерело наших знань про час входження слів до колективної пам'яті мовців [10, 35].

У лінгвістичній літературі описано кілька критеріїв визначення напрямку конверсії. П.Соболева пропонує три критерії: *словотвірний, семантичний і характер зв'язку значень усередині слова як критерій внутрішньої продуктивності*. Словотвірний критерій заснований на взаємозв'язках слів усередині словотвірного гнізда. Це означає, що якщо всі або більшість твірних першого ступеня мають відіменниковий характер, то простим словом є іменник, а внутрішньотвірним - дієслово; якщо ж усі або більшість твірних

першого ступеня мають віддієслівний характер, то простим у даному словотвірному гнізді є дієслово [53, 5-6].

Наступний семантичний критерій ґрунтується на характері зв'язку значень усередині слова і полягає в тому, що опосередкований зв'язок значень слова через одне чи декілька значень іншого слова свідчить про внутрішню похідність першого слова.

Третій критерій полягає у відмінності смислових зв'язків між іменниками і відіменниковими дієсловами, з одного боку, та дієсловами і віддієслівними іменниками - з іншого, якщо існують смислові зв'язки дія - діючий предмет чи особа, дія - місце дії, дія - об'єкт дії, це свідчить про твірність дієслова й похідність іменника, а наявність смислових зв'язків на зразок предмет - надання його, предмет - позбавлення його, предмет - дія, виконана з його допомогою, свідчить про твірність іменника і похідність дієслова [53, 6]. Для визначення твірного й похідного слів при конверсії найнадійнішими є словотвірний і семантичний критерії внутрішньої похідності у випадках запозичення пари або через давність відношень за конверсією.

П.Соболева пропонує ще й *трансформаційний критерій*: “дієслово вважається початковим елементом конверсивної пари, якщо відповідна предикативна синтагма може бути перетворена у номінативну, що містить іменник із тієї ж пари: *Roy loves nature* → *Roy's love for nature*. Якщо ж таке перетворення неможливе, то твірним вважаємо іменник: *He taxied home* → *His taxi home*” [36, 49].

О.Мешков висунув критерій, який можна застосовувати лише до неправильних дієслів, які, на його думку, не можуть бути конверсивними дериватами, і тому у конверсивній парі ми розглядаємо їх як твірні [36, 50]. Водночас О.Мешков вважає, що твірні іменники мають більший обсяг значень, аніж похідні дієслова. Він також пропонує застосовувати семантико-

дефініційний принцип, описаний, хоч і в інших термінах, у кандидатській дисертації

С.Костенко, згідно з яким твірне слово і його форма можуть використовуватися для дефініції похідного, але не навпаки. О.Мешков наголошує, “що іменник, маркований іменниковим афіксом, не може бути похідним, а за моделлю $N \wedge V$ утворюються лише слабкі дієслова” [35, 124-125].

С.Мінкін і В.Міненкова використовують критерій, який базується на різних типах ситуативних відношень між референтами іменника й дієслова. “Іменник вважається похідним від дієслова у тому випадку, якщо його значення повністю визначається у термінах компонентів ситуації, що моделюється відповідним дієсловом, тобто тією функцією, яку референт іменника виконує в даній ситуації: *a support - anything that supports*, а якщо ж значення іменника не можна вивести безпосередньо із значень відповідного дієслова, то даний іменник вважаємо початковим елементом конверсивної пари. Дослідники наводять приклад, “коли значення іменника *a mirror* не вичерпується дефініцією *something that mirrors*, але характеризується такими додатковими семантичними ознаками, як *a brilliantly polished reflecting surface, a piece of furniture*, отже, твірним є іменник [36, 50-51].

Досліджуючи конверсію давньоанглійської мови, С.Сафронова виокремлює два критерії семантичної похідності: “по-перше, про семантичну похідність чи твірність свідчить співвідношення слова з іншими словами мови, які мають таке ж саме загальне значення; по-друге, про внутрішню похідність конкретного слова можна дійти висновку із того, чи загальне значення його кореня збігається/не збігається з категоріальним значенням слова загалом” [14, 19]. Такий критерій використовують для аналізу синонімічних рядів і на підставі структурної простоти чи складності визначають внутрішню твірність чи похідність слова. Так, “про внутрішню твірність іменника “*chat*”

можна судити за структурною складністю його синонімів *conversation*, *communication*, а про твірність іменника “*show*” - за структурою його синонімів «*exhibition*», «*performance*». Однак, як зазначає Ю. Височинський, використання синонімічного критерію дещо обмежене, можливе лише у сфері абстрактних слів, синоніми яких ускладнені морфологічною структурою, а другий критерій - суперечність між значенням кореня і категоріальним значенням слова загалом - можна застосовувати у випадках, у яких предметність чи процесуальність їх кореня не викликає сумнівів (*to father, to pen, a fall, a drive*), хоча існує велика кількість слів, що співвідносяться за конверсією, а характер кореня чітко не виражений (*answer, accord, match*) [14, 19-20].

У сучасній англійській мові спостерігається також повторна конверсія, переважно при утворенні похідних від простих і складених твірних основ. Багаторазовість дії конверсії яскраво засвідчує її продуктивність. Провідною словотвірною тенденцією конверсивного словотворення є участь конверсії разом з іншими способами словотвору в процесах творення нових слів. Взаємодія конверсії з основоскладанням, префіксацією та суфіксацією, скороченням, зрощенням свідчить про те, що зміни й розвиток словотвірних способів в англійській мові відображають внутрішні закономірності розвитку мови.

П.Царьов зазначає, що у ролі вихідних одиниць беруть участь і словосполучення. Дослідник наводить приклад: “*Now just a minute, son*”, *Stewart said rolling back in his chair. “Don’t just-a-minute me, and don’t son me. We know our rights.”* (M.Mitchell) [59, 51].

В. Заботкіна підкреслює, що для нових конверсивних утворень характерна тенденція до багатоконпонентних структур. Так, іменники можуть утворюватися від дієслівних фраз: *work-to-rule* → виступ робітників із вимогою дотримуватися усіх пунктів трудового договору [23, 34].

С.Нухов зазначає, що основами конверсивного словотвору можуть виступати односкладові слова, а також синтагми й речення, від іменників до вигуків і аббревіатур. Він наводить приклад, де основою для конверсії стала фраза *miles per hour*, скорочена до аббревіатури: *I deposited Upjohn at the Bull and Bush and started m-p-h-ing homeward in what you might call a trice* [39, 274,278].

С.Нухов, стверджуючи, що фразові основи можуть набувати надзвичайно великих розмірів, наводить 15-компонентне конверсивне дієслово: *Even her wonderful costume party, each woman requested to come-as-the-person-you-would-like-to-have-been-when-Dr- Chapman-interviewed-you, failed to excite her* [39, 279].

Особливу увагу дослідники приділяють утворенню нових слів від дієслівних поєднань із постпозитивами - *back*, *-down*, *-on*, *-out*, *-over*, *-up*, вважаючи це характерною ознакою конверсії сучасної англійської мови. Словотвірні моделі іменника, який складається з дієслова + постпозитив (*lie-in*, *set-back*, *sit-in*), з'явилися у середньоанглійській і набули поширення в новоанглійській період розвитку мови. Однак не всі лінгвісти погоджуються з тим, що ці новоутворення належать до конверсивного словотвору, а визначають їх як слова, утворені шляхом приєднання до основи дієслова основи прислівника.

В.Заботкіна наголошує, що серед конверсивних іменників посилюється тенденція до утворення від дієслів із постпозитивами, приміром: *rip-off* “крадіжка” (від *rip-off* - “красти”). Аналогічне тяжіння до багатоконпонентності спостерігається серед нових конверсивних прикметників: *cents-off* - “знижений” (про ціну) [23, 34]. Іменники, утворені від поєднання дієслів із постпозитивами, здебільшого пишуться через дефіс, проте трапляються випадки написання разом; і наголос падає на перший елемент, а другий ненаголошений або має другорядний наголос: *boil-down, n*; *smoke-out, n*.

Слова такого типу, зазначає Б.Бартков, приєднують словотвірний формант, омонімічний постпозитиву, який однак виконує роль суфікса, тому

процес утворення слів *black-out*, *fallout*, *carry-on* він пропонує назвати конверсифікацією, а власне словотвірні форманти - конверсифіксами (тобто одним із видів афіксів) [9, 28].

Слід зазначити, що такі новоутворення, як *frame-up*, *lead-up*, *build-up*, *get-away*, *show-down*, є поширеними і продуктивними у сучасній мові, зокрема у розмовній мові все частіше вживаються такі слова.

В науковій літературі існують основні правила визначення напрямку конверсії:

1. Семантика вихідної основи ширша за семантику похідного слова:

to fall → *a fall*

to fall – падати; спадати, знижуватися; гинути; руйнуватися, припадати, випадати, обвалюватися, осідати, наставати, затихати, вщухати (про вітер і т.ін.).

a fall – 1)падіння; занепад; 2)зниження, водоспад 3) осінь 4) впадіння (річки) 5) схил (пагорба) 6) кількість зрубаного дерева (лісу) 7) боротьба.

2. У вихідного члена пари ширше словотвірне гніздо *a father* → *fatherhood*, *fatherless*, *fatherly* → *to father* (to adopt or to originate)

3. Контекст (хоча кожному слову притаманне щось своє специфічне навіть поза контекстом) – отже слово має основну та оказіональну функції.

На основі всього вищезазначеного можна зробити висновок, що питання про явище «конверсії» залишається відкритим і тягне за собою низку важливих питань, які ще потребують дослідження.

1.4 Основні моделі конверсії

Не менш важливим питанням є питання саме про моделі конверсії. На даний момент найбільш повними і загальноживаними є моделі, які виділили Уфимцева А.А. та Бізе М. в своїй роботі, що несе назву «Походження і розвиток

конверсії в англійській мові». Дубравська Д. М в своїй статті також приділила увагу випадкам конверсії, що може відбуватися в зовсім незвичних ситуаціях.

Уфімева А. А. виділяє ланцюжки з двох, трьох, чотирьох, п'яти та шести членів, при цьому вона бере до уваги також конверсію в області перехідних та неперехідних дієслів і навпаки [25, 49]:

1) двочленна: дієслово – іменник: to rescue (рятувати) – rescue (порятунок);

2) трьохчленна: перехідне дієслово – неперехідне дієслово – іменник: to mistake (неправильно щось зрозуміти, помилково прийняти одне за інше)– to mistake (помилятися) – a mistake (помилка);

3) чотирьохчленна: перехідне дієслово – неперехідне дієслово – прикметник – іменник: : to trim (приводити до порядку, підрізати)– to trim (пристосовуватися) – trim (акуратний, у гарному стані) – a trim (порядок);

4) п'ятичленна: прикметник – прислівник – іменник – перехідне дієслово – неперехідне дієслово: right (прямий) – right (прямо) – a right (право) – to right (випрямлювати) – to right (випрямлятися);

5) шестичленна: прикметник – іменник – прислівник – прийменник – перехідне дієслово – неперехідне дієслово: round (круглий) – a round (круг) – round (кругом) – round (навколо) – to round (округляти) – to round (округлятися).

В роботі М. Бізе «Походження і розвиток конверсії в англійській мові» дається опис десяти типів-моделей конверсії [68, 124]:

1. Noun → verb: His mother might take me away to live with her / She'd wanted to mother him. / She mothered all of them in a way that Jennie could not now she was becoming more erratic.

2. Verb → noun: to strike → strike: Two reasons strike me for this. / Unfortunately, a strike was also affecting things.

3. Adjective → verb: frequent (Adj) – to frequent (V) (More and more, as years went by, I began to frequent Irish singing pubs, until I was totally immersed in the music.)

4. Adjective → noun: daily (Adj) → daily (N) "I have it all in my Daily Position Report. That should be in my daily.

5. Adjective → adverb (pretty, right, round) – pretty (Adj) → pretty (Adv) Oh, pretty woman, walk my way! I reckon it's pretty well irreversible.

6. Adverb → verb: fast (Adv) → fast (V) I ran away as fast as I could along the pavement.

7. Adverb → noun: outside (Adv) → outside (N) I went back outside again. Because I see it from the outside? You only went and wrote your name on the outside, didn't you?'

8. Interjection → verb: ha (Inter) – ha (V) I can ha, you know I don't know, if I go over there now to and I said please show me this no, I'm not! He must ha, he was looking, somebody looking for a house.

9. Interjection → noun: whoops → whoops: _Whoops, bit of Shaun Ryder there!' He could hear the whoops of small boys from the garden.

10. Conjunction → noun if → ifs , but → buts: How right she is, but they don't have any choice. _No ifs or buts,' Fritz said.

Окрім того, Дубравська Д.М. зазначає, що конверсія здатна відбуватися у зовсім незвичних ситуаціях [19, 78-80]:

- на основі незлічувальних іменників утворюються злічувальні:
two coffees: Jenny bought two coffees and two buns and we went and sat down.
different oils: Of course, you can always go round collecting different oils.
initiatives: Both initiatives have the active support of President Garcia.

- на основі неперехідних дієслів утворюються перехідні:

run: He's fit and ready to run for his life.(IN) ...all the relevant personnel within the hotel or conference centre are competent enough to run an efficient operation with minimal help from us(T).

die: Simon Cormack will die a phone call later(IN). If they die the whole campaign to save the condor by captive breeding could come under renewed attack(T).

- прикметники, які не мають ступенів порівняння, порівнюються:

French: Writing on were unaffected by French bourgeois taste.. It's a pity he is not a bit more French.

- від прикметників, що вживаються лише в однині, утворюються збірні іменники множини:

sweet(s): Become the touches of sweet harmony(солодкий): She has books and sweets hidden up there, 'Mona said (солодощі).

empty(-ies): Described as the nearest thing to an empty glass(порожній, пустий). They take the empties to the end and bring the full ones this road (порожняк).

green(s): The ploughman lost his sweat, and the green corn (зелений). Spring greens are at their best and quality primo cabbage is the best green buy this week (зелень, овочі, городина).

- від прийменників, що вживаються у фразеологізмах, утворюються іменники:

(the) in(s) and out(s): The only time he opened it was to have food passed in and out. I knew the ins and outs of one of them (деталі);

Up(s) and down(s): As I marched up and down the quay, then pipes sounded well. There are ups and downs in marriage, 'he said.

- від прислівників *why* (чому?) та *wherefore* (з якої причини?) утворено іменники:

whys and wherefores: Not only do I want to know the story but I want to know the whys and wherefores.

- від вказівного займенника *that* утворено прислівник *that*:

that: How long ago was that? I'd never felt that tired in my life.

Іванова М. В. зазначає, що причини виникнення конверсії доволі різноманітні, серед них [25, 85]:

- *економія мовлення*: intellectual (Adj) → intellectual(N) But she saw the intellectual side of Ken as well. If you make a living, you're not an intellectual. (одне слово заміняє ціле речення - Людина з високо розвиненим інтелектом, яка займається вишуканою розумовою, духовною діяльністю.)

- *негайність, невідкладність, коли емоції переповнюють нас і ми хочемо продемонструвати їх якомога частіше*: — But why can't I have another biscuit?, скаржиться дитина вп'яте — I'll biscuit you if you don't get off to bed now! відповідає мати, втративши терпець.

Конверсія притаманна англійській мові в силу її аналітизму.

Говорячи про розвиток конверсії на сучасному етапі, можна виділити наступні основні напрямки:

1) переважання вербального типу конверсії з множинними випадками неологізації:

polygraph (детектор брехні) → *to polygraph* (перевіряти на детекторі брехні);

self-shot (фотографія самого себе) – *to self-shot* (фотографувати самого себе);

DIY (призначений для самостійної роботи) → *DIY* (річ, яка зроблена своїми руками)

2) непродуктивні формування іменників від прикметників в багатьох випадках завдяки існуючому в англійській мові продуктивному засобу афіксації.

3) Посилення тенденції до конверсії фразових дієслів або дієслів з післяслогами:

to come back → *come-back*;

to spoon out (черпати ложкою) → *spoon-out* (вичерпати);

to give-back (повертати) → *give-back* (повернення).

4) Субстантивация прикметників суфіксом *-ic*. Можливо, ця тенденція є результатом зорової і слухової відповідності цих лексем широко поширених іменникам типу *alcoholic*, *critic тощо*. Дана особливість є характерною для галузі наукових термінів:

acrylic (акриловий) → acrylic (акрил);

psychotic (психотичний) → psychotic (психотика).

5) Використання префіксів в ролі самостійних **слів** (найчастіше прикметників). Не дивлячись на непродуктивність такої моделі конверсії, подібне явище заслуговує на увагу:

hyper (чутливий);

taxi (великого розміру) [25, 49].

Оскільки конверсія не має однозначного тлумачення (через матеріальну невираженість словотвірних значень у межах похідного слова), а згадувані дослідження не дають підстав вважати питання про словотвірну сутність конверсії вирішеним, актуальним залишається вивчення цього словотвірного процесу і як автономного, і у взаємодії з іншими типами творення слів, насамперед із суфіксацією, префіксацією та словоскладанням.

1.5 Конверсія в німецькій мові

Своєрідним “яблуком розбрату” переважної кількості праць з питань конверсії в сучасній німецькій мові є статус дієслівного фінального елемента - *en*. Тут побутує три головні думки. Автори фундаментальної праці “*Deutsche Wortbildung Typen und Tendenzen in der deutschen Gegenwartssprache. Das Verb*” вважають його словотвірним, В. М. Жирмунський. О. І. Москальська, М. Д. Степанова, П. Гребе, Г. Марчанд, П. фон Поленц - граматичним суфіксом, а Є. С. Кубрякова, Н. Д. Арутюнова, В. Фляйшер пропонують розрізняти дві

омонімічні суфіксальні морфеми: -en№ - з формотвірним, -enI зі словотвірним статусом [32, 194].

Перша точка зору можлива лише в разі визнання всіх дієслів сучасної німецької мови похідними номінативними одиницями, що суперечить і логіці, й очевидним мовним фактам. Остання - пов'язана з необхідністю ревізії деяких принципових теоретичних положень, маловиправданої справжнім станом справ у мові. За логікою такого підходу, словотвірну функцію слід було б визнати не лише за морфемою en, а й за артиклями іменника der, die, das.

При субстантивації саме артикль регулярно розрізняє в складі відприкметникових та віддієприкметникових іменників значення особи/неособи: der, die Unbekannte/das Unbekannte; der, die Alte/das Alte. За бажання, таку ж функцію можна було б приписати артиклеві в парах слів der Spruch/das Sprechen; der Sprung/das Springen, де він, спільно з аблаутом, теж регулярно сигналізує два різних значення: “одномоментний акт дії” та “дія в її протіканні в часі”.

Якщо прийняти компромісний погляд, то доведеться погодитись з тим, що дієслово, на відміну від решти повнозначних частин мови, позбавлене здатності до перекатегоризації шляхом конверсії. Воно виражає продукт відповідного стану чи дії, пов'язаної з його проявами [37, 76].

Сам вербалізувальний елемент -en не розвиває якихось диференціювальних, “серійних” значень, наявність котрих - неодмінна ознака словотвірного форманта. En є фінальною частиною слова, тобто не входить до його основи. Тому найбільш логічне вирішення цього питання вбачається у визнанні за елементом -en статусу формотвірної граматичної морфеми, що вказує на дієслівну належність будь-якої похідної одиниці. Особливий функціональний статус дієслова, що виявляється і в синтаксисі, і в словотворі, поширюється і на формотворення, у якому немарковані основні форми

повнозначних частин мови (іменника, прикметника, прислівника) протиставлені маркованій основній формі дієслова-інфінітива.

Єдиним винятком є субстантивація інфінітива, що й підкреслюється в самій назві словотвірного процесу, при якому зберігається максимально можлива частина “дієслівної якості” в семантиці похідного слова завдяки конвертуванню всієї дієслівної форми, а не лише основи дієслова [43, 215].

В якості основних конверсивних моделей ми можемо виокремити наступні:

1. Модель V>N. Найпродуктивніша субстантивна конверсійна модель сучасної німецької мови, у складі якої слід розрізнити два основних різновиди:

а) субстантивація з відтинанням дієслівного фінального елемента -en, що часто супроводжується зміною кореневого голосного чи іншими морфологічними змінами твірного дієслова;

б) субстантивація інфінітива.

У сучасній німецькій мові за першим з наведених вище типів особливо активно творяться іменники від основ напівпрефіксальних та складних дієслів: die Zumast, der Aufwasch, der Ausgriff, die Hinzutat, der Rückverweis, der Wetthandel. Віддієслівні іменники-конверсиви цього типу сприяють розбудові словотвірних можливостей сучасної німецької мови у сфері словоскладання, порівняйте: der Selbstanspruch, der Nachanstrich, der Kohlendioxid-Ausstoß, der Neubau-Auftrag, die Einsturzgefahr тощо.

Субстантивація інфінітива є найпростішим і фактично невичерпним способом транспозиції дієслова будь-якої морфологічної структури в іменник. Механізм дії цього дериваційного процесу внаслідок необмежених можливостей та максимально спрощеної схеми структурних і семантичних трансформацій якнайповніше відповідає нагальним потребам мовного спілкування, а тому часто використовується для творення конверсивів для конкретної ситуації і для досягнення конкретних комунікативних намірів.

Особливої продуктивності в сучасній німецькій мові набуває субстантивация складних інфінітивів та інфінітивних груп: *das Verfügbarbleiben*, *das Wegprivatisieren*, *das Nichtrechthaben*, *das Nicht-mehr-Mitkommen*, *das Ins-Gespräch-Kommen*, *das Im-Mittelpunkt-Stehen* тощо [45, 36].

Існування двох типів конверсійної моделі $V > N$ підкріплюється їхньою семантико-функціональною диференціацією, зокрема протиставленням: *der Anstrich* - *das Anstreichen*, *der Heimgang* - *das Heimgehen*, *der Zusammengriff* - *das Zusammengreifen*. Цікаво, що принципове розходження в семантиці двох типів дієслівної конверсії в німецькій мові підкріплюється формальним розходженням - опозицією артиклів *der/das*.

Субстантивовані інфінітиви здебільшого зберігають семантико-функціональну специфіку типу, хоча окремі з них у разі досить тривалого вживання в процесах мовлення можуть набувати й предметних значень: *das Essen*, *das Schreiben*.

2. *Модель $A > N$* . Високопродуктивна модель транспозиції будь-якого прикметника в іменник середнього роду. Іменники жіночого та чоловічого роду утворюються лише від прикметників, які позначають якості, властивості, ознаки, притаманні живим істотам. Відповідно до цієї закономірності виникає системно зумовлена семантична диференціація відприкметникових іменників-конверсивів: субстантивована ознака - найменування особи за характерною ознакою.

3. *Модель $P/,P II > N$* . За цією моделлю творяться назви осіб за активною (твірною основою - дієприкметник I) чи пасивною (твірною основою - дієприкметник II) ознакою. Головна відмінність від "класичних" суфіксальних найменувань осіб за їх якостями/ознаками полягає в можливості номінації суб'єкта за ситуативною, одномоментною прикметою. Цією обставиною зумовлена висока продуктивність моделі та, як наслідок, поява значної кількості подібних конверсивів безпосередньо в процесах мовлення.

Загалом слід наголосити на особливій ролі артикля в конверсації прикметника, дієприкметника чи дієслова в іменник. Саме завдяки артиклю стає можливою диференціація відприкметникових та віддієприкметникових конверсивів за ознакою “живе/неживе”, яка пронизує більшість лексико-граматичних розрядів іменника. Тому можна стверджувати, що функція артикля в подібних випадках не обмежується тільки вираженням граматичних категорій іменника, а полягає ще й у включенні конверсива до певного лексико-граматичного розряду або семантичної “рубрики” [47, 16].

4. *Модель N>V*. Найпродуктивніша модель перекатегоризації імені в дієслово. Залежно від семантики твірного слова при переході іменника в дієслово виникають різноманітні семантичні угруповання конверсивів:

а) дієслова процесної характеристики осіб: *dienern, klempnern, schauspielern, schlossern, schneidern, schreinern, tischlern* тощо. Вони творяться від назв осіб, агентивних імен. При трансформації в співвідношенні за змістом словосполучення з'являється сполучник *als*: *schauspielern > als Schauspieler arbeiten, wirken*.

б) компаративні (порівняльні) дієслова: *barzeln, bibern, hamstern, hechten, mausen, krebzen, luchszen, lurchen, robben* і тощо. Їх значення полягає в порівнянні поведінки, рухів, видів діяльності суб'єкта висловлювання з поведінкою конкретної особи, соціальної групи людей або різних видів тварин, названих твірною основою. При трансформації у співвідношенні за змістом словосполучення у трансформі з'являється сполучник *wie*: *robben > sich wie eine Robbe fortbewegen; wie Robbe fortkriechen*.

в) інгресивні дієслова, що виражають наставання певного часового відтинку або пори року, порівняйте: *hageln, herbstzen, lenzen, nachten, schneien, tagen* тощо. Вони творяться переважно від іменників, що позначають явища природи та виражають поняття, пов'язані з

розгортанням у часі. Характерна ознака таких дієслів - можливість трансформації в словосполучення з дієсловами *sich einsetzen*, *sich einstellen*, *werden*: *tagen* > *Tag werden*; *nachten* > *Nacht werden* [54, 5].

г) інхоативні дієслова, що реалізують значення переходу предмета з одного стану в інший, наприклад: *modern*, *rosten*, *splittern* та ін. Вони виникають від позначень частин сукупного цілого або від найменувань фізичних, хімічних, біологічних станів матеріальних тіл. Це нечисленна, відносно замкнута група слів, інтегральною ознакою яких є поява в трансформі виразу «*zu etw.(D.) werden*»: *rosten* - *zu Rost werden*.

д) фактивні дієслова з семантикою об'єктноспрямованої дії: *filmen*, *fischen*, *frevel*, *heuen*, *mosten*, *reisen*, *schroten*, *wursten* тощо. Спільною формальною ознакою цієї групи відіменникових дієслів-конверсивів є можливість їх трансформації у співвідношу за значенням словосполучу з дієслівним виразом: “*zu etw. machen*”, де *machen* може бути замінене синонімічними дієсловами-гіпонімами, що позначають конкретні різновиди діяльності: *filmen* > *einen Film drehen*; *unterrichten* > *den Unterricht geben*; *freveln* > *einen Frevel begehen* тощо [58, 67].

е) орнативні дієслова зі значенням наділення предметом чи матеріалом, вираженим твірною основою іменника: *chloren*, *chromen*, *fesseln*, *kalken*, *kleiden* тощо. Основним ресурсом їх творення є іменники - позначення речовин та матеріалів. У трансформі орнативних конверсивів з'являється дієслівний вираз “*mit etw. (D.) versehen*” наприклад: *kalken* > *mit Kalk versehen*.

ж) інструментальні дієслова: *baggern*, *gondeln*, *rudern*, *schiffen*, *schippen* тощо, котрі можна вважати різновидом фактивних дієслів. Однак чисельність подібних дериватів та активність моделі у творенні нових слів дають підстави для виділення їх в окрему групу. Вони з'являються в результаті транспозиції іменників-найменувань механізмів,

інструментів, устаткувань у дієслово. При трансформації в співвідношенні за значенням словосполучення в трансформі з'являється вираз mit (D.), durch (Akk.), per (Akk.) etw. tun, machen: mit dem Hammer etw. tun, machen.

з) привативні дієслова, що виражають усунення, вилучення предмета чи об'єкта, позначеного твірною основою, порівняйте: kerneln, pellen, schuppen тощо. Вони утворюють порівняно замкнутий малопродуктивний ряд і трансформуються в словосполучення з дієслівним виразом «etw. von (D) entfernen»: schuppen > die Schuppen entfernen.

и) локативні дієслова hausen, landen, schultern, speichern, wassern, weiden, zelten тощо з твірною основою - іменником, що означає місцеперебування людей або місцезнаходження предметів. Їм можуть бути поставлені у відповідність словосполучення з дієслівними конструкціями “sich in, an, auf (D.) befinden”, “in, an, auf (D.) tragen”, “in, an, auf (D.) setzen, stellen, nehmen, führen”, наприклад: wassern > aufs Wasser niedergehen; zelten > im Zelt über Nacht bleiben usw.

Характерною ознакою конверсійної моделі N>V є “експресивізація”, впливу якої зазнають всі названі вище семантичні угруповання, за винятком дієслів з орнативним та інхоативним значенням. У результаті, як правило, у їхній семантичній структурі співіснують метафоричне та власне слотовірне значення. Наприклад: sumpfen 1) sumpfig werden; 2) die Nacht durchzehen.

Попри численні семантичні угруповання відіменникових дієслів-конверсивів, основним їхнім цільовим призначенням залишається вербалізація імені. Семантичне розшарування похідних слів - наслідок принципів відмінностей у лексичному значенні твірних іменників, входження їх до різноманітних семантичних розрядів. Продуктивність конверсійної моделі N>V підтверджується значною кількістю новотворів, особливо від складних

іменників: *abendbrotten, beuten, drahten, hebeln, kranen, kunstmalen, mahlzeiten, malern, pantoffeln, sicheln, skaten, theatern, zoomen, donnerwettern usw.*

5. *Модель A>V*. Творення відприкметникових безафіксних дієслів обмежене тим, що воно не поширюється на ад'єктивовані дієприкметник I і дієприкметник II, які складають значну частину загалу прикметників. Винятком можна вважати лише так звані похідні “композиції”, “декомпозиції” чи “парасинтетичні слова”, що творяться за конверсією від складних чи складнопохідних дієприкметників II: *aus Not gelandet < notgelandet < notlanden; unter Zwang gesiedelt < zwangsgesiedelt < zwangssiedeln.*

Ще одним істотним обмежувальним чинником є нездатність похідних прикметників до переходу в розряд дієслів через конверсію. Та все ж творення безафіксних відприкметникових дієслів має досить регулярний характер, а значення конверсива залежить від того, під який лексико-граматичний розряд підводиться прикметник: у разі транспозиції в розряд перехідних дієслів реалізується фактитивне значення: *bessern, trocknen*; у разі входженні до розряду неперехідних дієслів - інхотативне значення: *faulen, heilen, lahmen, reifen* тощо. Віддієприкметникові дієслова-конверсиви практично не поповнюються новотворами, проте зберігають продуктивність, бо широко залучаються до словотвірних процесів шляхом префіксації, напівпрефіксації чи словоскладання: *hereinblauen, herumverbessern, hineinbreiten, hineinflauen, mitreifen, umlauen, vorfeuchten.*

Отже, основною номінативною функцією конверсії в сучасній німецькій мові є функція перекатегоризації на рівні частин мови, а тому цілком слушним є висновок про те, що “ономасіологічна специфіка безафіксного словотворення полягає в тому, що воно відображає бачення, сприйняття, розуміння десигната в новому ракурсі, у новій категоріальній проекції”. Однак не менш важливою можна вважати і функцію субкатегоризації у межах тої частини мови, до якої потрапляє відповідний конверсив. Вона здійснюється відповідно до наявних

лексико-семантичних розрядів або номінативних можливостей осмислення значення конверсива, що визначаються категорійною семантикою частин мови, що взаємодіють [62, 168].

Висновки до першого розділу

Конверсія являє собою типове явище для багатьох функціональних стилів англійської та німецької мов, включаючи мови для спеціальних цілей, вивченню якого присвячено немала кількість робіт вітчизняних (Зілинський М.Е., Бортнійчук Е.Н., Височинський Ю. І., Дубравська Д.М., Жлукненко Ю. А., Іванова М. В., Федина М.Р., Штайер Е.М.) та зарубіжних авторів (Балтіро І., Бауер Л., Бізе М., Павесі М., Стекауер П.).

Н.Н. Амосова притримується такої думки: «Суть конверсії полягає в утворенні із слова, що належить до однієї частини мови, нового слова, що належить до іншої частини мови, без зовнішньої словотвірної його перебудови».

Говорячи про конверсію як про перехід частин мови, ми часто стикаємося з певними труднощами: по-перше, яку частину мови слід вважати вихідною (особливо якщо це службові слова); а по-друге, взаємоперехід частин мови як процес сам по собі є відірваним від реальності, оскільки одна частина мови переходить в іншу не в ізольованому вигляді, а лише у реченні (висловлюванні).

Дослідники виділяють чотири основні різновиди конверсії за належністю компонентів до певних частин мови:

- 1) *вербалізація* (формування дієслівної форми);
- 2) *субстантивізація* (формування іменників);
- 3) *ад'єктивізація* (формування прикметників);

4) *адвербіалізація* (формування прислівників).

Своєрідним “яблуком розбрату” переважної кількості праць з питань конверсії в сучасній німецькій мові є статус дієслівного фінального елемента -en. Сам вербалізувальний елемент -en не розвиває якихось диференціювальних, “серійних” значень, наявність котрих - неодмінна ознака словотвірного форманта. En є фінальною частиною слова, тобто не входить до його основи.

Конверсивні трансформації, як правило, являють собою складні перекладацькі перетворення, оскільки нерідко зачіпають аспект змісту вислову.

Конверсивні трансформації мають комплексний характер. Їх неможливо інтерпретувати як виключно граматичні, лексичні або логічні перетворення. Конверсійні модифікації одночасно включають в себе і лексичні, і граматичні, і логічні зміни, що зачіпають всі аспекти мовної форми виразу.

РОЗДІЛ II.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕКЛАДУ КОНВЕРСІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ НА ОСНОВІ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

2.1. Складності перекладу конверсії

Перш ніж переходити до вивчення явища конверсії, а саме її перекладу з англійської та німецької мов, варто визначити та зазначити основну відмінність, яка впливає на відображення цього явища в обох мовах, а саме до питання про синтетичний та аналітичний устрій мови.

Один із варіантів класифікації є шлях відходити від граматичних способів і їх вжитку в тій чи іншій мові. При цьому зберігаються інтереси морфології та синтаксису.

Всі ці граматичні способи можна поділити на два принципово різні типи: 1) способи, що виражають граматику всередині слова, - це внутрішня флексія, афіксація, повтори складання, наголосу та супплетивизм; 2) способи, що виражають граматику зовні слова, - це способи службових слів, порядку слів та інтонації. Перший ряд способів носить назву *синтетичний*, а другий – *аналітичний*.

Від переважання тої або іншої тенденції змінюється характер слова в мові, так як в мовах синтетичного строю слово, що було вийнятим з речення,

зберігає свою граматичну характеристику.

Розглянемо даний критерій на основі латинського слова *filium*, адже окрім того, що воно за лексичним показником позначає «таке-то ім'я спорідненості (син)», демонструє те, що: 1) це іменник; 2) використовується в однині; 3) знахідний відмінок; 4) це пряме доповнення. Для характеристики устрою речення «вийнята» форма *filium* дає багато чого: 1) це пряме доповнення; 2) слово, що залежить від присудка – перехідного дієслова; 3) при якому повинен знаходитись підмет, визначальна особа та число цього присудку-дієслова. Слово синтетичних мов є самостійним, повноцінним як лексично, так і граматично і потребує перш за все морфологічного аналізу, з чого всі синтаксичні властивості відбуваються самі по собі.

Слово аналітичних мов виражає одне лексичне значення і, якщо його «вийняти» з речення, є обмеженим лише своїми номінативними можливостями; граматичну ж характеристику воно здобуває лише в складі речення.

Наприклад, англійське слово «*round*», що в перекладі означає *шматок*, якщо не знати з якого речення вийняли цей «шматок» носить на собі нейтральне значення. Проте, це не завжди одне й те саме слово, що виявляється лише у синтаксичних контекстах (*a round table* – «круглий стіл», *a great table* - «велике коло» тощо).

Можна порівняти переклад с однієї мови на іншу такого речення як *Великі столи стоять*:

Німецька мова: *Die grossen Tische stehen* – множина, що виражається чотирма способами, а саме: артиклем (аналітично) та афіксами в іменнику (*Tisch-e*), в прикметнику (*gross-en*) і у дієслові (*steh-en*) (синтетично).

Російська мова: *Большие столы стоят* – множина, що виражається трічі: в іменнику (*стол-ы*), в прикметнику (*больш-ие*) та в дієслові (*сто-ят*) (синтетично).

Англійська мова: *The great tables stand* – множина, що виражається

двічі: в іменнику (*table-s*) (синтетично) і в дієслові – відсутністю *-s* (*stand*), що вказує на однину в теперішньому часі (синтетично).

Продуктивність конверсії нижча в мовах, для яких характерна розвинута система флексій, морфологічна визначеність частин мови, тобто для мов, що мають переважну більшість рис, притаманних для мов синтетичного устрою. В аналітичних мовах, конверсія грає величезну роль в створенні нових значень, ніж у мовах синтетичних.

Це пояснюється відсутністю морфологічного оформлення деяких частин мови в мовах, яким притаманним є високий рівень аналітизму.

До типових синтетичних мов відноситься і німецька мова, хоча їй і притаманна доля активного аналітизму, до типових аналітичних мов відноситься англійська мова.

Тобто, висновком є те, що граматично німецька та англійська мови є відмінними одна від одної, проте вони мають між собою неабияку схожість, адже дві ці мови належать до групи германських мов, а саме до західногерманської підгрупи.

У першому розділі зазначено багато різних поглядів на таке явище, притаманне обом цим мовам, як явище конверсії, але враховуючи різноманітні підходи до вивчення цього явища, слід підкреслити, що в цілому вони не суперечать один одному, а швидше доповнюють один одного, адже вони дозволяють розглянути це явище з різних кутів. Суть відмінностей нерідко полягає лише в ракурсі, що обирає той або інший дослідник при аналізі цього лінгвістичного явища. Також таке різноманіття поглядів свідчить нам про те, що цей феномен є багатограним та дає родюче підґрунтя для багатьох лінгвістично-дослідників, які займаються цим явищем.

Для кожної мови є характерними деякі закони лінгвістики, що пов'язані з тенденціями розвитку. Для англійської та німецької мов такою тенденцією є, насамперед, схильність до мовної економії, як така, що найбільш

відповідає сучасному ритму життя і з кожним роком посилюється все більше і більше, пропорційно до розвитку публіцистики, економіки, науки, лінгвістики тощо.

Мовна економія – це є прагнення людства до зведення до мінімуму розумової та фізичної діяльності мовця, аби за найбільш короткий проміжок часу надати слухачам найбільший об'єм інформації.

Тенденція до передачі більшої кількості інформації здійснюється двома способами: за допомогою компресії та суперсегментації. Саме в цьому плані найбільш актуальною виявляється можливість виділити конверсію, яку можна розглядати в цьому плані як найбільш ефективний та найдієвіший засіб творення слів.

Явище конверсії у багатьох випадках визначає саме по собі переосмислення якогось поняття, використання такого собі метафоричного переносу, адже в самому феномені конверсії закладено акт перенесення однієї частини мови в іншу і таким чином, сам по собі виникає елемент порівняння.

Перевагою конверсії є також її гнучкість в використанні для творення нових слів, адже конверсія сама по собі є дуже простим методом словотвору і принципи, за якими виникають конвертовані слова, дозволяють майже з будь якого слова утворити конвертоване слово.

Проте головною умовою виникнення, реалізації, вжитку та використання нових слів, що виникають у мові, є активне використання цього слова, як неологізму, в окремій сфері діяльності.

Завдяки конверсії в мові легко виникають слова, що мають велику виразність та образність. Крім того, в англійській та німецькій мовах, шляхом конверсії іноді виникають слова, що є притаманними та є у вжитку лише в одному, окремому контексті.

Через те, що українська мова належить до синтетичних мов, конверсія не характерною рисою української мови, проте конверсія все ж таки існує, хоча

вона має дуже обмежений та зафіксований в мовній практиці вжиток. Саме ця, характерна для синтетичних мов риса, дуже допомагає при перекладі конверсії з іншої мови на українську, адже майже для всіх конвертованих слів, що закріпилися в мові оригіналу існує свій еквівалент в мові перекладу.

Хоча не завжди слова, що було сформовано шляхом конверсії, мають еквівалент в мові перекладу, що належать до тієї ж частини мови, що і в тексті оригіналу.

В такому випадку нерідким є заміна частини мови, перебудова речення та використання більшої виразності в словах, для цього виникає необхідність у використанні в мові перекладу додаткових слів.

Переклад конвертованих слів іноді являє собою значні складності, а саме наступні:

1. Складність визначення конверсії.

Не завжди є можливим ідентифікувати конверсії в тексті з першого погляду. Спочатку є необхідним прослідкувати як те або інше слово поводить себе в різних реченнях англійської та німецької мов, лише після цього можна помітити, що граматично одне й те саме слово може поводити себе по-різному, як іменник, як дієслово або як прикметник.

Також, було виявлено, що конверсія це не лише тоді, коли слово приймає на себе роль іншої частини мови але й коли воно отримує якесь нове значення, це приводить нас до наступного пункту.

2. Складність визначення значення конверсиву.

Частіш за все те, як перекладається слово, що було сформовано за допомогою конверсії, залежить від основного значення первинного слова, від якого і відбулася конверсія. Проте, не завжди це є вірним твердженням, адже словам притаманна зміна свого лексичного значення та отримання нового значення, більш вузького та спеціалізованого.

Саме це є причиною того, що при аналізі речень деякі англійські сполучення слів, що мають форму (adj. + n.), найчастіше перекладаються на українську мову сполученням слів (прикметник + Іменник) і частіш за все які слід вже вважати термінами, які прийшли в мову і залишилися в ній існувати.

3. Відсутність еквіваленту.

Наступною причиною і складністю, що виникає при перекладі, окрім, вже вищезгаданих, є те, що коли в мові оригіналу вперше з'являється конверсив в інших мовах відсутній відповідний еквівалент цього слова.

Адже на самому початку, це слово для іншомовного читача або слухача не має свого окремого значення і тільки інтуїтивно, спираючись на свої знання лексичного складу мовлення та значення слів, може перекласти це слово на іншу мову, використовуючи значення первинного слова та його перенесення в іншу частину мови.

4. Значення конвертованого слова, як правило, вузче за значення слова-основи.

Цей факт можна пояснити тим, що конверсиви, як правило, виникають в мові задля спрощення її складу, саме тому, нові слова, створенні шляхом конверсії, носять більш вузьке та спеціалізоване значення.

Варто зазначити ще одну тенденцію, вона полягає в тому, що зараз до складу німецької мови входить велика кількість слів, запозичених з англійської.

2.2 Переклад конверсії з англійської мови на українську

Сучасна англійська мова вирізняється великою здатністю щодо утворення нових словникових одиниць. Проблема продуктивного словотвору є однією із найактуальніших на даний час, тому є доцільним проаналізувати конверсійні новоутворення та їх переклад на українську мову, тому що саме конверсія останнім часом характеризуються найбільшою активністю серед словотворчих

процесів.

Конверсія притаманна багатьом мовам, але в англійській мові вона має особливо широке розповсюдження. Важливою причиною цього можна вважати ту особливість англійської мови, що вона майже не має морфологічних показників частин мови.

Останні або не розрізняються зовсім, або можуть розрізнятися по словотвірним афіксам. Ця обставина не могла не спричинити широкого розповсюдження конверсії, за моделями якої відбувається творення нових лексичних одиниць, що поповнюють словарний запас мови. Корінь, основа і граматична форма слова можуть співпадати за формою (звучання і писання) і тільки внутрішні показники, наприклад артикль, допомагає визначити значення і функцію слів в реченні.

Причини конверсії доволі різноманітні, серед них можна виділити такі, як: економія мовлення; негайність, невідкладність, підвищений ступінь емоційності. Економія – це не лише відмова від невиправданих повторень, але й навмисне скорочення малоінформативних ділянок, які не змінюють загальний зміст висловлювання.

Наявність великої кількості конверсивів у газетних текстах пояснюється особливостями їх змістової та формальної структури, а саме: компресією, підвищеною інформативністю, подвійною референцією, які сприяють реалізації специфічних рис мови газети як функціонального стилю. Особливо поширеними є конверсиви у заголовках газет. Вони використовуються задля економії засобів вираження інформації і репрезентують повне підрядне речення, яке можна знайти у тексті статті.

Переклад конверсивів значною мірою залежить від контексту. Значення конвертованого слова, як правило, вужче за значення слова-основи. Виявлено, що англійські дієслівні конверсиви у більшості випадків перекладаються дієсловом. Найбільш точним способом передачі українською мовою дієслівних

конверсивів є транспозиція, що дозволяє зберегти експресивність і образність оригіналу. Іменникові конверсиви перекладаються переважно іменниками. Щодо перекладу конверсивів-словосполучень, варто зазначити, що для їх передачі під час перекладу застосовуються різні трансформації, провідними з яких є заміна частин мови, контекстуальна заміна, а також описовий переклад.

Наприклад: *A sceptic's solution – a breakaway currency – Рішення скептика - сепаратистська валюта.*

Як бачимо, у заголовку статті міститься конверсив-фразове дієслово, що вжитий у мові оригіналу в якості прикметника. У цільовій мові конверсив також перекладений прикметником. Фразове дієслово *to break away* має такі значення – *розірвати, відділитися*. Утворений від нього конверсив, вжитий у функції прикметника, підкреслює гостроту проблеми, має підвищений ступінь експресивності.

Такий переклад є вдалим, адже він цілком передає зміст конверсиву.

China's on-off American romance – Мінливий роман Китаю зі США.

Конверсив-словосполучення, наведений у прикладі, перекладений за допомогою зміни частини мови. У цільовій мові конвертована лексична одиниця передається прикметником, що є цілком виправданим. Таке словосполучення у газетному заголовку має підвищений ступінь експресивності, що безперечно привертає увагу читачів.

Kiev's Crackup – Київський тарарам.

У статті під таким заголовком йдеться про нестабільне економічне становище в Україні. Конвертована лексична одиниця, що виступає у функції іменника, була утворена від фразового дієслова *to crack up*, що має такі значення, як «руйнуватися», «зламатися». У цільовій мові конверсив також виступає іменником. Варіант перекладу був підібраний вдало, адже він передає семантику цієї лексичної одиниці, але разом з тим і має ступінь загадковості, що значно підвищує інтерес з боку читачів.

Blunt warning about greens under the bed – Попередження Бланта щодо зелених під ліжком.

Як бачимо з наведеного прикладу, відбулася конверсія типу Adj – N. Ця лексична одиниця відтворена перекладачем за допомогою прикметника, що виступає у реченні у функції додатка. Значення такого конверсиву цілком зрозуміле читачеві, а також має високий ступінь експресивності.

False hopes and phoney democracy – Фальшиві надії і фіктивна демократія.

У наведеному прикладі відбулася конверсія типу N – Adj. Англійське слово *phoney* має такі значення – «брехун», «підробка», у функції прикметника цей конверсив набуває значення «хибний». Перекладач передав цей конверсив у якості прикметника і при цьому зберіг семантику вихідної лексичної одиниці.

Downturn, start up – Спад – час для стартану.

У наведеному прикладі відбулася конверсія фразового дієслова в іменник. Конверсив перекладений на українську мову іменником. Вибір такого еквіваленту є вдалим, адже повністю передає семантику лексичної одиниці. Для цього заголовку характерною також є компресія.

Більш докладно розглянемо переклад та метод перекладу конверсії в наступних прикладах.

Першим розглянемо вербалізація метафоричних іменників (N→V), що є особливо характерна для простих слів в англійській мові.

Можливими способами перекладу при цьому є:

1) калькування:

- *Amazon* – амазонувати "відібрати справу у значнішого суперника шляхом першості виходу в інтернет-простір":

[...] the way [Amazon.com CEO Jeff Bezos] toyed with Barnes & Noble was so instructive that any established brand getting bushwhacked by an Internet upstart is now referred to as 'getting Amazoned' (Chicago Tribune, May 14,

1999) – [...] *те, як [головний виконавчий директор Amazon.com Джеф Безос] обійшов компанію Barnes & Noble, було настільки повчальним, що про будь-який значний бренд, якого знезацька обходить нова зірка інтернет-ринку, тепер кажуть – "його амазонують";*

2) транскодування метафори:

- *blog* – створювати/ укладати блог, блогувати "оформлювати специфічну веб-сторінку з частим хронологічним поповненням інформації чи висловлювань щодо певної теми";
- *spam* – розсилати спам "розсилати або вивішувати в інтернет-мережі нав'язливо-рекламні електронні повідомлення";
- *Dell* – вдатися до "делловодства" "на кшталт комп'ютерної компанії Делл, випередити конкурентів, позбувшись посередників і продаючи продукцію безпосередньо клієнтам": *'Delling' could spread to the car, chemicals and banking sectors. 'You want to be the Deller rather than the Dellee of your industry'* (Daily Telegraph, May 17, 1999) – "Делловодство" могло б поширитися і на автомобільний, хімічний та банківський сектори. "Краще бути деллером, аніж "делиною" своєї галузі";

3) надання наближеного еквівалента:

- *cap* – "косити" "стріляти, з вогнепальної зброї": *When Lara caps her foes [...]* (Newsweek, Nov. 10, 1997) – *Коли Лара косить своїх ворогів [...]*;

4) описовий переклад:

- *Amazon* – вчинити/ обійти як компанія Амазон;
 - *Dell* – повестися/ вчинити як компанія Делл;
 - *leverage* – впливати, маніпулювати;
 - *Bracket* – охоплювати "проводити кампанію до і після офіційного чи ділового візиту певного кандидата": *The former senator has also launched a strategy called "bracketing," or orchestrating interviews in markets being visited by the opposition* (Washington Post, Sept. 19, 1996) – *Колишній*

сенатор також розпочав стратегію так званого "охоплення", тобто влаштування інтерв'ю в місцях візитів його опозиції.

Характерним способом перекладу вербалізованих афіксальних неометафор-іменників вважаємо описовий:

- *webmaster* – розробляти/ упорядковувати веб-сайт;
- *webmail* – надсилати електронну пошту;
- *gangster* – перемагати по-гангстерськи/ по-брутальному: *"This was the first time that I've ever been outtoughed and gangstered on the basketball court"* (Chicago Sun-Times, Jan. 24, 1992) – *"Це вперше, коли мене перевершили, по-гангстерськи обійшли на баскетбольному майдані"*; *Gangstered it, ripped the belt right off Holyfield's proud, muscular body* (Washington Post, Nov. 14, 1998) – *Переміг брутально, прямо зірвав пояс з гордого, могутнього торсу Голіфілда.*

У відтворенні складних конверсійних метафор доречним видається:

1) калькування метафори з експлікацією дієслівної форми:

- *whitelist, white-list, white list* – занести до "білого" списку "zareєструвати ім'я, назву, електронну адресу або програму у списку таких, що є вільними від спаму (нав'язливо- рекламної інформації) і вірусу, а тому не підлягають заблокуванню";
- *mousetrap* – (по)ставити мишоловку "запрограмувати веб-сайт таким чином, що відвідувач не зможе легко з нього вийти": *Mousetrap v.: to rig a Web site so that visitors cannot escape by clicking their Back or Home button, but must quit their browsers – a trick commonly used by porn sites* (Red Herring, Dec. 1999) – *Поставити мишоловку, дієсл.: налаштувати веб-сайт таким чином, що відвідувачі не зможуть вийти, натиснувши на кнопку "Назад" чи "Додому", а будуть змушені закрити програму перегляду – пастка, типова для порносайтів.*

2) описовий переклад:

- *charge-cap* – ліміт/ обмеження податку;
- *mail-shoot* – розсилати рекламний матеріал поштою;
- *spin-doctor* – інтерпретувати/ тлумачити (події, політику);
- *mousetrap* – спіймати у пастку: *If your browser goes squirrely, you've been mousetrapped* (USA Today, Apr. 3, 2000) – *Якщо Ваш браузер поводиться дивно, Вас "спіймано у пастку"*.

Так само описовий переклад є актуальним для відтворення смислу конверсійних аббревіацій, зокрема телескопізмів, утворених шляхом усічення і словоскладання на рівні принаймні двох морфем: *bluejack* (*Bluetooth* + *highjack*) – здійснити телефонний "наліт" "тимчасово "захопити" мобільний телефон іншої людини шляхом надсилання анонімного текстового повідомлення через систему мобільного зв'язку Блутус" (назва також вважається похідною від прізвиська комп'ютерного користувача – "*ajack*" – який ініціював телефонні "нальоти" і розповів про це на сайті *esato.com*): *The tourist was "bluejacked" – surreptitiously surprised with a text message sent using a short-range wireless technology called Bluetooth* (Associated Press, Nov. 13, 2003) – *На туриста здійснили "телефонний наліт" – зненацька здивували текстовим повідомленням, надісланим через короткохвильову систему мобільного зв'язку Блутус.*

Описовий переклад домінує у відтворенні таких неологізмів, оскільки відсубстантивна вербалізація нехарактерна для української мови.

Субстантивація власних назв – явище, досить поширене в англійській мові. Внаслідок опредмечування утворені назви мешканців країн, міст, континентів, наприклад: *Algerian a – Algerian n, African a – African n.*

Субстантивація дієслів (V→N) також відносно помітна в англійській мові на рівні всіх структурних типів лексичних одиниць (особливо неологізмів-іменників, утворених шляхом конверсії від фразових дієслів), а переклад

відповідних метафоричних неологізмів здійснюється, як правило, такими способами:

1) транскодування:

- *surf(ing)* – серфінг "перебування, пошук в інтернеті";
- *crossover* – кросовер 1) "напрямок, який синтезує різні стилі, наприклад, у музиці – джаз із роком, кантрі або фольклором"; 2) "синтез різних стилів, течій, моделей, наприклад, автомобіля";

2) надання наближеного еквівалента:

- *bail-out* – взяття на поруки "кредити на пільгових умовах компаніям, фірмам, іноземним країнам, які знаходяться на межі розвалу, банкрутства";
- *embed (journalist)* – спеціальний репортер/ кореспондент "журналіст, призначений для певної особи або групи на час політичної (зокрема виборчої) або воєнної кампанії";
- *pull-aside* – усамітнення "приватна, неофіційна зустріч лідерів/ дипломатів у рамках офіційного візиту": *The lowest-level presidential meeting is known as the "pull-aside," in which the president breaks away from a larger meeting for a few minutes of private time with a foreign leader* (Washington Post, Dec. 11, 2001) – Найнижчий рівень президентської зустрічі відомий як "усамітнення", коли президент відходить на декілька хвилин приватної розмови з лідером іноземної держави;

3) описовий переклад:

- *pull-aside* – неофіційна нарада, неофіційні збори (лідерів/ дипломатів);
- *surf(ing)* – пошук;
- *bail-out* – фінансова допомога;
- *embed* – репортер: *He had quit NBC, however, and moved to*

Oregon [...] when MSNBC asked him to audition for Campaign Embed (Wall Street Journal, Dec. 29, 2003) – Він, проте, розраховувався в NBC і переїхав до Орегону [...], коли з MSNBC його запросили для прослухування на посаду репортера кампанії.

Незначна кількість метафоричних неологізмів моделі $V \rightarrow N$ дозволяє лише зробити висновок про домінуючу роль у їх перекладі наближеної еквівалентності та описового відтворення, хоча транскодування і калькування також можливі.

Третьою моделлю конверсії як способу утворення сучасної англомовної метафорики є $N \rightarrow A$ (ад'єктивація іменника або іменникового словосполучення).

Типовим способом перекладу таких неологізмів є описовий переклад:

- *grass-top, grasstop* – лідерський, провідний;
- *word-of-mouse* – повідомлений/ обговорений через інтернет "переданий через посередництво комп'ютера, наприклад, за допомогою електронної пошти, обговорення в чаті".

Метафори-неологізми моделей $V \rightarrow A$ (ад'єктивація фразових дієслів) та $A \rightarrow N$ (субстантивація фразових прикметників) можна перекласти як за допомогою калькування, так і описово:

- *chill-out* – освіжуючий, прохолоджуючий або легкий, заспокійливий;
- *blue-hot* – розлючений "синій" або обурений демократ: *[...] calls the angry Dems "blue hots", for the "blue" states carried by Al Gore in 2000 (Business Week, Sept. 8, 2003) – [...] називає обурених демократів "розлюченими синіми", через позначення синім кольором штатів, які підтримали Ела Гора в 2000 році.*

Таким чином, на базі проведеного дослідження, було виявлено, що найбільш розповсюдженим методом перекладу конверсії виступає саме

описовий переклад, далі слідує використання існуючого еквіваленту, калькування, транскрибування та транслітерація. Якщо при перекладі не використовується описовий переклад, то частіш за все переклад англійського конверсиву на українську мову відбувається тією ж частиною мови, що і в мові оригіналу.

2.3 Переклад конверсії з німецької мови на українську

Відмінною рисою конверсії на сучасному етапі розвитку німецької мови є все більш активна участь у цьому процесі двоморфемних, складних слів, словосполучень, навіть цілих речень. Дослідження показує, що в багатьох випадках виникнення нового складного слова або словосполучення означає, що незабаром з'явиться і відповідне дієслово, конвертоване від цього неологізму.

Тенденції розвитку, характерні для німецької мови: тенденція до регулярності, до експресивності, до розвитку словоскладання та тенденція до надлишковості мовних засобів. Але серед них виділяється мовна економія як прагнення звести до мінімуму розумову та фізичну діяльність мовця.

Актуальним у цьому плані виявляється можливість виділити конверсію як один із основних та найбільш ефективних засобів мовної економії. Взагалі статус конверсії визначається по різному. Визначення конверсії тільки як виду словотвору є спірним. Можна субстантивувати, як правило, всі слова, проте тільки деякі з них лексикалізуються, тобто стають лексичною одиницею. Таким чином, конверсію можна визначити як граматичне явище.

Майже кожний інфінітив можна субстантивувати (*das Rufen, das Sitzen, das Schwitzen*), але не кожний лексико-семантичний варіант (*Dresden liegt an der Elbe* - не вживається: *das Liegen Dresdens an der Elbe*).

Ми розглядаємо конверсію передусім як найефективніший та активно

діючий засіб словотвору. Активність конверсії значною мірою підтримується неологізмами, які служать "сировиною" для цього процесу. Спостереження показують, що в багатьох випадках виникнення нового складного слова або словосполучення означає, що незабаром з'явиться і відповідне дієслово, конвертоване від цього неологізму: *nach Hause gehen – das Nachhausegehen*.

Для сучасної німецької лексики є характерним активне використання конверсії для створення нових слів, практично в кожній журнальній або газетній статті зустрічаються неологізми, утворені таким способом (найчастіше - це дієслова, утворені від односкладових субстантивних основ: *nerven* – виводити з себе, *stressen* – відчувати стрес, нервувати та ін.).

Як правило, такі лексеми спочатку виникають в розмовній або молодіжній лексиці, тому так важливо розглянути особливості використання даного способу словотворення в цих сферах.

Найбільш поширеними в німецькій мові є субстантивація, вербалізація, адективація й адвербіалізація, проте одиниці мови, які підлягають цьому процесу, не завжди збігаються.

Аналіз сучасної розмовної лексики німецької мови показує, що в даній сфері реалізуються різні варіанти утворення слів по конверсії. Найчастіше за допомогою конверсії утворюються іменники від дієслівних основ: *Naffel* – нудьга, нічого не робити (від *naffeln*); *Scheuch* – нудна подія (від *scheuchen* – відлякувати); *Dudel* – радіоапаратура (від *dudeln* – базікати).

У молодіжній лексиці спостерігається активне використання відсубстантивних прикметників, утворених шляхом конверсії, наприклад: *klasse, dufte, asse, schocke - toll, überaus gut*. Відповідно до загальної тенденції, властивої на сучасному етапі німецької мови в цілому, у молодіжному лексичному просторі спостерігається збільшення числа дієслів, утворених за конверсією від іменних.

На сучасному етапі розвитку німецької мови основним видом конверсії є субстантивація, через те, що іменник є найменш залежною частиною мови,

адже велика частина граматичних ознак перейшла на відокремлений елемент, а саме артикль, і яка є найменш вимогливою для елементів, що переходять в іменники. Процесу субстантивзації можуть підлягати практично всі частини мови.

Субстантивовані прикметники *der Gute*, *der Alte* зберігають прикметниковий тип відмінювання й синтаксичну подібність до прикметника: *Er ist ein alter/ Alter* – Він старий (прикм.)/Він старий (ім.). Будь-який прикметник може субстантивуватися, і вже як субстантиват має потенційну схильність до лексикалізації.

Partizip I означає, як правило, дієву особу: *der Reisende* – мандрівник, *der Vorsitzende* – голова, *der/die Liebende* – коханець. Partizip II указує на особу чи предмет, для яких є типовим якийсь стан чи властивість: *der Verwundete* – поранений, *der Verwandte* – родич, *der Gesandte* – посланник, *das Gelesene* - читаючий, *das Eingemachte* - консервований. У сучасній німецькій мові може бути субстантивована практично будь-яка частина мови (займенники, сполучники, прийменники): *Half ihm doch kein Weh und Ach.* - Досить мені твоїх але, досить!

Конверсія значною мірою є семантичним засобом словотворення, оскільки важливою її рисою можна вважати зміну значення вихідного слова у зв'язку з його перенесенням в іншу лексико-граматичну категорію. Зміна значення в багатьох випадках – це переосмислення, метафоричний перенос, оскільки у самому акті перенесення однієї частини мови в іншу виникає елемент порівняння, наприклад: *der Barsch* (окунь) – *barsch* (колючий), *abkommen*(домовлятися) – *das Abkommen* (угода, договір). Крім того, первинний матеріал, що конвертується (це особливо стосується складних іменників), у багатьох випадках також характеризується переосмисленням: *zu Hause* (вдома) – *das eigene Zuhause* (домашнє вогнище).

У німецькій мові все частіше зустрічаються прояви конверсії на

синтаксичному рівні. Графічно це часто позначається за допомогою дефіса: *Er muss von der Hand in den Mund leben – sein ständiges Von-der-Hand-in-den-Mund-Leben*.

Особливу групу слів з переосмислення складають означальні складні іменники, які за своєю смисловою є означенням належності або властивості людини, тварини чи рослини, але в результаті метонімічного або метафоричного переносу, з частини на ціле, або навпаки, стають, наприклад, назвою самої людини, тварини чи рослини: 1) *Graukopf* – не «сива голова», а «людина з сивою головою» (метонімія); 2) *Nashorn* – не «тварина з рогом на носі», а «носоріг» (метонімія); 3) *Vierblatt* – не «рослина з чотирма листками», а «чотирилисник» (метонімія); 4) *Langfinger* – не «людину з довгими пальцями», а «крадія» (метафора); 5) *Schlafmütze* – не «людину у нічному ковпаку», а «ледаря» (метафора); 6) *Grünschnabel* – не «пташку із зеленим, тобто «недозрілим дзьобом», а «хлопчика-підлітка» (метафора).

Назви тварин і рослин більш нейтральні у стильовому відношенні: *Rotkelchen* – малинівка, *Neunauge* – мінога, *Vierblatt* – чотирьохлисник тощо.

В українській мові таким словам часто відповідають сталі словосполучення: *Blaubart* – "Синя Борода", *Blaustrumpf* (калька з англійської) – синя панчоха, *Rotkäppchen* – Червона Шапочка.

До інших випадків конверсії на синтаксичному рівні можна віднести можливість перетворити майже будь-який відрізок контексту в слово, що широко використовується як у художній літературі, так і в повсякденному житті. Особливо легко номіналізуються словосполучення з опорним інфінітивом: *das Achtgeben, das Achthaben, das Kopfzerbrechen, das Schautanzen, das Butterbrotschmieren, das Unterwasserschwimmen, das Autofahren. Vom vielen In-die-Kirche-Rennen bin ich kein Freund...*

Можна також навести багато прикладів субстантивації групи слів, при

якій слова цієї групи належать до різних частин мови. Напр.: *das Aberhundert*, *das Entweder-oder*, *das Sowohl-als-auch*, *das Katz-und-Maus-Spiel*, *das Schrecklich-Schöne*, *der Gute-Nacht-Drink* ("чарочка на ніч"), *der Wald-und-Wiesen-Bericht* ("беззмістовне повідомлення"), *der Zweier-Starter* ("спарена пускова установка"), *das Einzigrichtige*.

З них можна окремою групою виділити конструкції, елементами яких є прийменник та іменник: *die Anhöhe*, *das Aufgeld*, *der Ausweg*, *der*, *die Nachwelt*, *die Nebensache*, *die Zwischenzeit*, *das Boden-zu-Boden-Raketensystem* ("космічний ракетний комплекс класу "земля-земля"), *das Raum-zu-Raum-Raketensystem* ("космічний ракетний комплекс класу "повітря – повітря"), *die Bord-zu-Bord-Rakete* ("ракета класу "земля-земля"), *die Hinter-dem-Ohr- Hörhilfe* ("слуховий апарат").

Проте можна говорити не лише про субстантивізацію на синтаксичному рівні. Часто групи слів є основою для утворення прийменників, напр.: *infolge*, *aufgrund*, *inmitten*, *zugunsten*, *mithilfe*, *zunutze*, *aufseiten*, *vonseiten*, *zuseiten*, *imstande*, *stattdessen*, *zuungunsten*.

Наступні види складних прислівників беруть початок від більш пізніх моделей. До них відносяться:

1. Сполучення іменника із прикметником, який його визначає, займенником або числівником: *keineswegs*, *meistenteils*, *kurzerhand*, *jederzeit*, *allerart*, *manchenorts*, *heutigentags* тощо. У більшості випадків подібне словосполучення стоїть у певному відмінку.

2. Сполучення прислівника з іншим прислівником, який виник шляхом застигання прийменникової групи: *heutzutage*, *hierzulande*.

3. Застиглі прийменникові групи, тобто сполучення прийменника із займенником: *nach-*, *trotz-*, *aufferdem-*; *währenddessen*; *ohne-*, *überdies*; із прикметником (інколи субстантивованим): *vorlieb*, *insbesondere*, *überall*, *zuletzt*, *zuerst*; з іменником: *überhaupt*, *aufferstande*, *zugrunde*, *zuteil*, *zufrieden*,

zweifelsohne (з постпозитивним прийменником) тощо.

4. Сполучення іменника із прислівником, причому іменник – перший компонент: *bergauf, bergab, treppauf, jahrein*.

Як окрему групу можна виділити прикметники (дієприкметники), першою частиною яких є іменник, напр.: *fingerbreit = einen Finger breit, bahnbrechend, freudestrahlend, herzerquickend, hitzebeständig, jahrelang, kilometer weit, knielang, meterhoch, milieubedingt*.

Досить продуктивним видом конверсії в сучасній німецькій мові є адективізація, тобто перехід слів різних частин мови до класу прикметників. *Nun beginne dich denn! Es ist Ernst* - Тепер почніть! Це серйозно.

Із предикативного слова *Schuld (Schuld sein)* виник також прикметник *schuld - Er ist schuld* – Він винний. Таким чином розвинулися прикметники *schade, bange, weh, angst* із відповідних іменників.

До ад'єктивних іменників у сучасній німецькій мові відносяться також утворення із суфіксом *-er*, які означають територіальне походження або належність; це такі прикметники, як: *Berliner Universität, Leipziger Masse, Dresdener Gemädegalerie, Moskauer Hochschulen*, що співвідносяться з відповідними іменниками *Berliner* (берлінець), *Moskauer* (москвич).

Ад'єктивовані *Partizipien* утворюють ступені порівняння (*reizend - reizender – am reizendsten; ausgelassen - ausgelassener – am ausgelassensten*).

Такі ад'єктивовані *Partizipien* можуть уживатись із прислівниками градації *sehr, zu, besonders, recht, hoch*, які стоять перед ними, що свідчить про те, що в них прикметникові ознаки домінують порівняно з дієслівними.

Ще одним фактом, що свідчить про їх остаточний перехід до класу прикметників, є їх здатність сполучуватись із номінальним префіксом *un*: *unauffallend, unvermögend, unerfahren, unberührt*.

Щодо ад'єктивації прислівників у німецькій мові, то слід відзначити, що формальної різниці між прислівниками та прикметниками короткої форми

немає: морфологічно прикметники відрізняються від прислівників здатністю отримувати флексію, тобто категорію роду, числа та відмінка, а також синтаксичними функціями: *Dieser Mensch ist gut* (прикм.); *Er arbeitet gut* (присл.).

Поза контекстом відрізнити прикметники короткої форми від прислівників неможливо.

До класу прислівників можуть переходити і складні слова: *anderseits*, *niemals*, *innerhalb*, *damals*, *mittlerweile*, *sonntags* - ніколи, посеред, напередодні, будь-коли, а також прийменникові конструкції: *überhaupt*, *aufwärts*, *zurück*, *bisweilen* - на добраніч, на зло, без краю, в далеч, в цілому.

Таке написання ілюструє лиш те, що написання відстає порівняно з розвитком усної мови. Про це ж свідчать і випадки роздільного й нероздільного написання одних і тих же прислівників: *an Stelle* - *anstelle*; *auf Grund* – *aufgrund*.

Зараз до складу німецької мови входить велика кількість слів, запозичених з англійської. Досліджуючи явище конверсії на рівні групи слів, ми дійшли висновку, що дуже часто складові таких конверсованих лексичних одиниць – англомовного походження. Далі наведено приклади таких лексичних одиниць (зазвичай це іменники) з перекладом, тому що в більшості випадків їх значення передається українською мовою описово, декількома словами: *Das And-Schaltung* ("схема для виконання операції "I"), *das Airfresh-Sprühgerät* ("розпилювач для повітря"), *das Button-down-Hemd* ("сорочка спортивного крою з комірцем, кінці якого пристібаються гудзиками"), *der Closed-loop-Betrieb* ("режим роботи в замкнутому циклі"), *die Defensiv-Handelsmarke* ("захищений торговельний знак"), *die Erste-Hilfe-Box* ("аптечка самопомоги для автотуристів, лижників"; закріплена на дереві, при дорозі тощо), *das First-class-Hotel* ("готель першого класу"), *der Know-how-Geber* ("ліцензіар "ноу-хау"), *der Know-how-Nehmer* ("ліцензіат "ноу-хау"), *der Know-how-Vertrag* ("угода "ноу-хау"), *das Links-links-Gestrück* ("хусткове в'язання"), *das Round-table-Gespräch*

("розмова за круглим столом"), *das Second-hand- Geschäft* ("крамниця старих речей"), *die Two-Walzen-Mangel* ("двовалкова ковзанка"), *das Two-Zylinder-Schwenk-und-Drucksystem* ("ротаційна система прасування"), *die High-End-Anlage* ("установка вищого гатунку"), *das High-Tech-Gerät* ("високотехнологічне обладнання").

Під час вивчення вербалізації, було виявлено, що більша частина дієслів формується від основ іменників, що є найбільш продуктивною моделлю, наприклад, *birnen* – «відчувати дію наркотиків або алкоголю» (*die Birne* – 1) груша (плід); 2) електрична лампочка; а також від основ прикметників: *muchten* – «від нього неприємно пахне» (*mucht* – 1) бути голодним; 2) слабкий, в'ялий, стомлений, виснажений.

Від основ іменників формуються дієслова самих різних значень.

Вербалізацію слід розглядати як зворотній процес до субстантивації, який також доволі поширений в німецькій мові. Якщо мова збагачується новими слова-іменниками, то з них швидко виникають дієслова: *der Film - filmen, das Programm - programmieren*.

В якості похідних основ частіш за все виступають споконвічно німецькі одиниці, що відносяться до загальноживаному пласту лексики. Вони можуть бути запозичення з інших мов, на сам перед з англійської. Наприклад, *powern* (від англ. *to power*) *große Stärke, Leistung entfalten, sich voll einsetzen*; 2. *Mit großem Einsatz, Aufwand unterstützen, fördern* (Duden online).

Базові основи можуть також можуть бути запозичені з інших форм мови, наприклад, з діалектів та соціалектів *kiebitzen* (від жарг. *kiebitschen* «обшукувати»), вживається як розважливо-розмовна форма слова, що означає «з цікавістю слідкувати за кимось або чимось, наприклад: *“Garri kiebitzt bei den Schachfreunden”*».

Конвертовані дієслова можна поділити на три умовних групи: 1) дієслова, загальне значення яких обумовлено похідним словом, наприклад *kellnern* –

працювати офіціантом; 2) частково мотивовані глаголи, в яких є очевидним зв'язок з похідним словом, але характер цього зв'язку не конкретизований, наприклад: *himmeln* – 1. Померти; 2. Зламати щось; 3) значно змінені дієслова, зв'язок яких з похідним словом значно затемнений, проте він є відчутним для носія мови, наприклад: *gurken* – повільно йти або їхати кудись.

На базі проведеного дослідження, було виявлено, що найбільш розповсюдженим методом перекладу конверсії з німецької мови виступає описовий переклад, використання існуючого еквіваленту, калькування, транскрибування та транслітерація, контекстуальна заміна. Якщо при перекладі не використовується описовий переклад, то частіш за все переклад німецьких конверсивів на українську мову відбувається тією ж частиною мови, що і в мові оригіналу, проте є характерним і заміна частини мови при перекладі.

2.4 Порівняльна характеристика перекладу конверсії з англійської та німецької мов на українську

Основною спільною рисою англійської та німецької мов є те, що конверсія притаманна обом мовам, вона приймає активну участь у формуванні неологізмів, в основному у публіцистичних текстах та розмовній мові.

Використання конверсії зумовлено необхідністю мовної економії. Використання конверсії в англійській та німецькій мовах має різну ступінь вжитку. В англійській її дія є більш активною, в силу того, що вона відноситься до аналітичних мов, тобто майже не має морфологічних показників частин мови. Німецькій мові конверсія також є дуже активним способом творення нових слів, проте вона має свої особливості, через те, що німецька мова відноситься до синтетичних мов з деякими рисами аналітизму.

В англійській мові творення конверсивів відбувається легше, знову ж таки, через майже повну відсутність морфологічних показників частин мови, в

німецькій мові є необхідність у використанні допоміжних засобів для творення конверсивів.

В англійських та німецьких публіцистичних виданнях, конверсиви вживаються дуже часто, особливо в заголовках для статей, адже яскравою ознакою конверсії є те, що вона дозволяє економити мовлення, при цьому додаючи тексту або заголовку більшої емоційної забарвленості, більшої експресивності, при цьому передаючи одним словом, або словосполученням, весь зміст представленої в газеті статті.

Субстантивація відома і англійській, і німецькій мовам. При цьому в англійській мові перехід прикметників або дієслів до іменників з великою легкістю, на відміну від німецької, тому що в англійській мові не є необхідним додавання до іменників словозмінний афікс, або виділяти його графічно.

Можна побачити, що в німецькій мові, на відміну від англійської, субстантивовані одиниці виділяються в написанні не лише такими морфологічними показниками нового граматичного класу, не тільки артиклем або закінченням, але й написанням слова з великої літери у тексті.

І в англійській, і в німецькій мовах активно використовується вербалізація для створення нових позначень. В німецькій мові прийнято вважати, що результатом вербалізації в німецькій мові є дієслова, що було утворено від основ іменників та прикметників за допомогою інфінітивного суфіксу *-(e)n*, що використовується для включення нового слова в дієслівну парадигму, що не є ознакою афіксації.

Через те, що під час додавання суфіксу не формується нове слово, з новим лексичним значенням, а лише графічно виділяється приналежність цього слова до класу дієслів.

Переклад конверсивів з мови оригіналу на мову перекладу значною мірою залежить від контексту, в якому вживається це слово, адже для перекладу конверсії є характерним метафоричне та метонімічне переосмислення змісту

тексту.

В основному конверсиви з англійської та німецької мов перекладаються на українську мову тією ж самою частиною мови, що і в тексті оригіналу, проте, існують випадки, коли при перекладу виникає заміна частини мови, або слово-конверсив перекладається словосполученням, тобто використовується описовий переклад.

Основними методами перекладу конверсії з англійської та німецької мов на українську мову виступають: 1) *калькування* – заміна складових, морфем їх лексичними відповідниками в мові перекладу; 2) *контекстуальна заміна* – метод, коли переклад слова підходить лише для окремого контексту; 3) *описовий переклад* – прийом перекладу, при якому поняття перекладається за допомогою опису, при цьому не маючи еквіваленту в мові перекладу; 4) *транслітерація та транскрибування* – передача однієї писемності літерами іншої мови та передача звучання слова звуками іншої мови; 5) *підставний переклад* – метод, коли для перекладу неологізму використовується вже існуючий еквівалент в мові перекладу.

Висновки до другого розділу

Під час проведення дослідження та перекладу конверсивів було виявлено наступні проблеми:

1. Складність визначення конверсії.
2. Складність визначення значення конверсиву.
3. Відсутність еквіваленту.
4. Значення конвертованого слова, як правило, вужче за значення слова-основи.

Основною спільною рисою англійської та німецької мов є те, що конверсія притаманна обом мовам, вона приймає активну участь у формуванні неологізмів, в основному у публіцистичних текстах та розмовній мові.

Використання конверсії зумовлено необхідністю мовної економії. Використання конверсії в англійській та німецькій мовах має різну ступінь вжитку. В англійській її дія є більш активною, в силу того, що вона відноситься до аналітичних мов, тобто майже не має морфологічних показників частин мови. Німецькій мові конверсія також є дуже активним способом творення нових слів, проте вона має свої особливості, через те, що німецька мова відноситься до синтетичних мов з деякими рисами аналітизму.

Основними методами перекладу конверсії з англійської та німецької мов на українську мову виступають: 1) *калькування* – заміна складових, морфем їх лексичними відповідниками в мові перекладу; 2) *контекстуальна заміна* – метод, коли переклад слова підходить лише для окремого контексту; 3) *описовий переклад* – прийом перекладу, при якому поняття перекладається за допомогою опису, при цьому не маючи еквіваленту в мові перекладу; 4) *транслітерація та транскрибування* – передача однієї писемності літерами іншої мови та передача звучання слова звуками іншої мови; 5) *підставний переклад* – метод, коли для перекладу неологізму використовується вже

існуючий еквівалент в мові перекладу.

ВИСНОВКИ

Згідно дослідженню було визначено, що конверсія це типове явище для багатьох функціональних стилів англійської та німецької мов, включаючи мови для спеціальних цілей. Вивченням явища конверсії займалися багато вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Спостерігається термінологічна неоднозначність у визначенні сутності та інтерпретації явища конверсії, так як різні вчені мають різні думки, щодо його природи.

Дослідники виділяють чотири основні різновиди конверсії за належністю компонентів до певних частин мови:

- 1) *вербалізація* (формування дієслівної форми);
- 2) *субстантивация* (формування іменників);
- 3) *ад'єктивація* (формування прикметників);
- 4) *адвербіалізація* (формування прислівників).

Своєрідним “яблуком розбрату” переважної кількості праць з питань конверсії в сучасній німецькій мові є статус дієслівного фінального елемента - *en*. Сам вербалізувальний елемент -*en* не розвиває якихось диференціювальних, “серійних” значень, наявність котрих - неодмінна ознака словотвірного форманта. *En* є фінальною частиною слова, тобто не входить до його основи.

Основною спільною рисою англійської та німецької мов є те, що конверсія притаманна обом мовам, вона приймає активну участь у формуванні неологізмів, в основному у публіцистичних текстах та розмовній мові.

Використання конверсії зумовлено необхідністю мовної економії. Використання конверсії в англійській та німецькій мовах має різну ступінь вжитку.

В англійській її дія є більш активною, в силу того, що вона відноситься до аналітичних мов, тобто майже не має морфологічних показників частин мови.

Німецькій мові конверсія також є дуже активним способом творення нових слів, проте вона має свої особливості, через те, що німецька мова відноситься до синтетичних мов з деякими рисами аналітизму.

Основними методами перекладу конверсії з англійської та німецької мов на українську мову виступають:

1) *калькування* – заміна складових, морфем їх лексичними відповідниками в мові перекладу;

2) *контекстуальна заміна* – метод, коли переклад слова підходить лише для окремого контексту;

3) *описовий переклад* – прийом перекладу, при якому поняття перекладається за допомогою опису, при цьому не маючи еквіваленту в мові перекладу;

4) *транслітерація та транскрибування* – передача однієї писемності літерами іншої мови та передача звучання слова звуками іншої мови;

5) *підставний переклад* – метод, коли для перекладу неологізму використовується вже існуючий еквівалент в мові перекладу.

Конверсивні трансформації мають комплексний характер. Їх неможливо інтерпретувати як виключно граматичні, лексичні або логічні перетворення. Конверсійні модифікації одночасно включають в себе і лексичні, і граматичні, і логічні зміни, що зачіпають всі аспекти мовної форми виразу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акопянц, А.М. Языковые инновации в современном английском языке [Текст] / А.М.Акопянц // Известия ВГЛУ. – Волгоград, 2008. – №9(33). – С. 230 – 236.
2. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка / Н. Н. Амосова. – М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1956. – 220с.
3. Англо-русский словарь по лингвистике и семиотике. English-Russian dictionary of linguistics and semiotics: ок. 8000 терминов: [наук. ред. А. Н. Баранов та Д. О. Добровольский]– М.: 1996. – 640 с.
4. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка / Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. – М. : Дрофа, 2001. – 288 с.
5. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка / Арбекова Т.И. – М. : Высшая школа, 1977. – 240 с.
6. Арнольд. И. В. Лексикология современного английского языка / Арнольд. И. В. – М. : 1959. – 160 с.
7. Бабайцева В.В. Зона синкретизма в системе частей речи современного русского языка / В.В. Бабайцева // Филолог. науки. — 1983. — № 5. — С. 35 – 42.
8. Барон И.Э. Основные типы словообразовательных значений конвертированных глаголов в парах N – V в современном английском языке : дис. ... канд.филол.наук : 10.02.04 “Германские языки“ / И.Э.Барон. – Ростов-на-Дону, 1995. – 209 с.

9. Бартков Б.И. Конверсификальные номинативные гнезда типа break-down, breaking-down, broken-down, breaker-down, образованные от английских глаголов с послелогоми в научном стиле и норме / Б.И. Бартков // Терминоведение и терминография в индоевропейских языках. – Владивосток, 1987. – С. 27 – 46.

10. Білінський М.Е. Віддієслівна транспозиція в історії англійської мови: хронологія текстових прототипів / М.Е. Білінський // Іноземна філологія. – 2001. – №112. – С. 35 – 48.

11. Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке / Бортничук Е.Н., Василенко И.В., Пастушенко Л.П.. – Киев: Издательство при КГУ, 1988. – 213 с.

12. Бреус Е.В. Курс перевода с английского языка на русский / Бреус Е.В. – М. : Р. Валент, 2007. – 320 с.

13. Виноградов В. В. Вопросы современного русского словообразования / В. В. Виноградов // Русский язык в школе. – 1952. – № 2. – с. 76.

14. Высочинский Ю.И. Конверсия – один из способов пополнения словарного состава современного английского языка: дис. ... канд.филол.наук: 10.664 „Германские языки“ / Ю.И. Высочинский. – К., 1969. – 220 с.

15. Гак В.Г. Слово / В.Г. Гак // Большой энциклопедический словарь. Языкознание. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 464 с.

16. Гарбовский Н.К. Теория перевода: Учебник / Гарбовский Н.К. – М. : Изд-во МГУ , 2007. – 544 с.

17. Горпинич В.О. Морфологія української мови: підручник / В.О. Горпинич. – К. : ВЦ Академія, 2004. – 336 с.

18. Горохова А.И. Сопоставительный анализ способов достижения эквивалентности в синхронном и письменном переводе : дис. ... кандидата филол. Наук : 10.02.04 / Анна Ивановна Горохова. – М. : 2004. – 174 с.

19. Дубравська Д.М. Конверсія як продуктивний спосіб поповнення словникового складу англійської мови. Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи / Д.М. Дубравська // - НАН України. Центр наук. дослідж. і викладання іноземних мов. – К. : Логос. 2010. – С. 70 – 87.

20. Єнікєєва С.М. Синергетизм функціональної трансорієнтації лінгвальних одиниць (на матеріалі сучасної англійської мови) / С.М. Єнікєєва // — Вісник СумДУ. – 2006. – № 11 (95), Том 2. – С. 43 – 51

21. Есперсен О. Философия грамматики / О. Есперсен. — М. : Изд—во иностр. лит. — 1958. — 404 с.

22. Жлуктенко Ю.А. Конверсия в современном английском языке как морфолого-синтаксический способ словообразования / Ю.О. Жлуктенко // Вопросы языкознания. – 1958. – № 5. – С. 208

23. Заботкина, В.И. Новая лексика современного английского языка [Текст] / В.И. Заботкина. – М. : Высшая школа, 1989. – 126 с.

24. Зыкова И. В. Практический курс английской лексикологии : учеб. пособие / Зыкова И. В. – М. : Академия, 2007. – 288 с.

25. Иванова М. В. Конверсия как один из продуктивных способов обогащения словарного состава в современном английском языке / М. В. Иванова // Время науки, 2014. – №2 – С.47-51.

26. Калечиц Е.П. Взаимодействие слов в системе частей речи / Е.П. Калечиц. — Свердловск: Из – во ун – та, 1990.— 157 с.

27. Карабанова О.О. Переводческие трансформации как понятие и явление: Дисс. ... кандидата филол. Наук: 10.02.04 / Оксана Олегівна Караванова. – М., 2000.– 166 с.

28. Комиссаров В.Н. Слово о переводе / В.Н. Комиссаров – М. : Международные отношения, 1973. – 215 с.

29. Кривоносов, А. Т. К проблеме «конверсии» частей речи в современном языкознании / А. Т. Кривоносов // Семантика разноуровневых

единиц в языках различного строя. сб науч ст. Уфа: РИО БашГУ, 2005 – С. 12 – 32.

30. Кубрякова Е.С. Деривация, транспозиция, конверсия / Е.С. Кубрякова // Вопросы языкознания, 1974. – № 5. – С. 64 – 76.

31. Кубрякова Е. С. Конверсия в современном английском языке [Текст] / В. А. Гуреев, Е. С. Кубрякова // Вестник ВГУ. Серия лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2002. – № 2 – С. 33 – 37.

32. Кубрякова Е. С. Типы языковых значений: Семантика производного слова. / Е. С. Кубрякова. - М.: Наука. 1981. - С. 194-195.

33. Латышев Л.К. Проблема эквивалентности перевода : Дисс.... д-ра. филол. Наук: 10.02.04 / Лев Константинович Латышев. – М., 1983. – 410 с.

34. Лукин М.Ф. Критерии перехода частей речи в современном русском языке / М.Ф.Лукин // Филолог. науки. — 1986. — №3. — С. 49 – 56.

35. Мешков О.Д. Словообразование современного английского языка / О.Д. Мешков. – М. : Наука, 1976. – 245 с.

36. Минкин С.И. Система отглагольных конверсивных глаголов в современном английском языке / В.К. Миненкова, С.И.Минкин // Проблемы словообразования в английском и немецком языках : сб. науч. ст. – Смоленск, 1982. – С. 49 – 54.

37. Мурысов Р. З. Топонимы в словообразовательной системе современного немецкого языка// Вопр. языкознания. / Р. З. Мурысов. - 1986. - №4. - С. 70-82.

38. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики: учеб.пособие / М.В. Никитин. – СПб. : Научный центр проблем диалога, 1996. – 760 с.

39. Нухов С.Ж. Языковая игра в словообразовании (на материале лексики английского языка) : дис. ... д-ра.филол.наук: 10.02.04 “Германские языки“ / С.Ж. Нухов. – М., 1997. – 372 с.

40. Огуй О. Д. Лексикологія німецької мови / О. Д. Огуй. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 416 с.
41. Олейник А.Ю. Конверсивные переводческие трансформации: аспекты интерпретаций / А.Ю.Олейник // Вестник Московского государственного областного университета. Серия : Лингвистика, 2010. – №3. – С.110 – 113.
42. Основные способы словообразования в английском языке [Электронный ресурс] / Free Street все для студентов. – 2012. – Режим доступа : <http://yeeegorka.my1.ru/publ/8-1-0-54>.
43. Павлов В. М. Понятие лексемы и проблемы отношений синтаксиса и словообразования. / В. М. Павлов. - Л.:Наука. 1985. - С. 242.]
44. Розен Е. В. На пороге XXI века. Новые слова и словосочетания в немецком языке / Е. В. Розен. – М. : Менеджер, 2000. – 192 с.
45. Сахарчук Л. И. Методологические проблемы словообразовательного анализа: Семантикапроизводного слова в немецком языке. / Л. И. Сахарчук. – Киев: Вища школа, 1987. - С. 46.
46. Серебрянников Б.А. О материалистическом подходе к явлениям языка [Текст] / Б.А. Серебрянников. – М. : Наука, 1983. – 319 с.
47. Синицина Н. Н. Конверсия как источник новых обозначений. / Н.Н. Синицина // Карповские научные чтения: сб. науч. ст. Вып. 7: в 2 ч. Ч. 1 / редкол.: А.И. Головня (отв. ред.) [и др.] – Минск: «Белорусский Дом печати», 2013. – С.313-316.
48. Синкевич Е. Н. Префиксальные и полупрефиксальные десубстантивные глаголы в современном немецком языке : автореф. на здобуття ступ. канд. філол. наук. / Е. Н. Синкевич. – М., 1977. – 28 с.
49. Слаба О. В. Актуальні проблеми розвитку неологічної лексики в сучасній німецькій мові / О. В. Слаба // Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія «Філологія». – 2014. – Випуск №29. – С.110-114.

50. Смирницкий А. И., По поводу конверсии в английском языке / А. И. Смирницкий // Иностранные языки в школе, 1954. – № 3. – С. 12 – 24.
51. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1956. – 260 с.
52. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : 1957. – 284 с.
53. Соболева П.А. Словообразовательные отношения по конверсии между глаголами и отглагольным существительным в современном английском языке: автореф. дис. ... канд.филол.наук: 10.02.04 “Германские языки“ / П.А. Соболева / 1-й Моск. гос. пед. ин-т иностр.яз. – М., 1959. – 218 с.
54. Степанова М. Л. К вопросу о семантическом моделировании в словообразовании: на материале немецкого языка// Вопросы семантики стиля/ Межвуз. науч. сб. / М. Л. Степанова. – Уфа: Узд-во Башк. ун-та, 1979. – С. 3-9.
55. Степанова М. Д. Лексикология современного немецкого языка / М. Д. Степанова, И. И. Чернышева. – М. : Изд. Центр “Академия”, 2003. – 256 с.
56. Федина М. Р. Дієслівна конверсія як основне джерело поповнення словникового складу сучасної англійської мови дієсловами / М. Р. Федина // Третій український педагогічний конгрес : зб. наук. пр. – Львів : Сполом, 2010. – 380 с .
57. Харитонов И. Я., Вопросы взаимодействия лексики и грамматики: на материале немецкого языка. / И. Я. Харитонов – К.: Вища школа. 1982. – 159 с.
58. Харитончик З.А. Лексикология современного английского языка / З.А. Харитончик. – Минск : Вышедшая школа, 1992. – 228 с.
59. Царев П.В. Продуктивное именное словообразование в современном английском языке / П.В.Царев. – М.: Изд – во МГУ, 1984. – 225 с.

60. Швейцер А.Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер – М. : Наука, 1988. – 215 с.
61. Штайер Е. М. О конверсной трансформации / Е.М.Штайер // Тетради переводчика. – 1970. – № 7. – С. 35 – 46.
62. Щур Г. С. Теории поля в лингвистике. / Г. С. Щур – М. : Высшая школа, 1974. – 238 с.
63. Adams V. An Introduction to Modern English Word-Formation / V.Adams // English Language Series – 1976. – №7. – London : Longman. – 230 S.
64. Ayto J. The Longman Register of New Words. Special edition / J. Ayto – 1990. – 434 S.
65. Balteiro, I. A Contribution to the Study of Conversion in English. / Isabel Balteiro – Münster : Waxmann, 2007. – 152 S.
66. Barber L. Linguistic Change in Present – day English / L. Barber – University of Alabama Press, 1964. – 154 S.
67. Bauer L., Valera S. Conversion or Zero-derivation: An Introduction / Laurie Bauer, Salvador Valera. // Approaches to Conversion / Zero-derivation; eds. :– Münster : Waxmann Verlag GmbH, 2005. – S. 6 – 17.
68. Biese M., Origin and Development of Conversions in English / M. Biese. – Helsinki: 1941. – 566 S.
69. Cannon G. Functional Shift in English / Garland Cannon // Linguistics. Volume 23, Issue 3. – S. 411 – 432.
70. Glück H. Gegenwartsdeutsch / H. Glück, W. Sauer. – Stuttgart : Metzler, 1997. – 200 S.
71. Herberg D. Neologismen in der deutschen Gegenwartssprache. Probleme ihrer Erfassung und Beschreibung / Dieter Herberg // Deutsch als Fremdsprache. – Leipzig, 2002. – № 4. – S. 195-200.

72. Jerpersen O.A Modern English Grammar on Historical Principles. Part IV. Morphology / O.Jespersen. – London: G. Allen&Unwin. – Copenhagen : K.Munbesgaerd, 1954. – 470 S.
73. Kastovsky D. Typological Changes in Derivational Morphology / Dieter Kastovsky // The Handbook of the History of English / Ed. by A. van Kamenade, B. Los. – Malden,Oxford, Carlton : Blackwell, 2006. – XVI. - 655 S.
74. Koziol H. Übertritt ohne Formveränderung. / Herbert Koziol // ed. Handbuch der englischen Wortbildungslehre. Heidelberg : Universitätsverlag Winter, 1937. – S. 201 – 210.
75. Lohde M. Wortbildung des modernen Deutschen. Ein Lehr- und Übungsbuch. – Tübingen, Gunter Narr Verlag, 2006. – S.
76. Marchand H. The Categories and Types of Present Day English Word - Formation / Hans Marchand – Munchen : C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1969. – 360 S.
77. Marchand H. The Categories and Types of Present-day English Word – formation : ASynchronic-diachronic Approach / Hans Marchand. – University of Alabama Press,1966. – XX, 379 S.
78. Pavesi M. Same Word, Same Idea. Conversion as a Word Formation Process / Maria Pavesi // IRAL, 1998, vol. 36, № 3, – S. 213 – 231.
79. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / Th. Schippan. – Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 2002. – 305 S.
80. The Cambridge Grammar of the English Language / R. Huddleston, G. Pullum. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – 1842 S.
81. Štekauer P. Fundamental Principles of an Onomasiological Theory of English Word-Formation / Pavol Štekauer // Onomasiology Online. – 2001. – № 2. – S. 1-42. – El.resource: <www.onomasiology.de>.

82. OED – The Oxford English Dictionary [Electronic reference] / [ed-s James A., H. Murray]. – Oxford : Oxford University Press, 2001. – 2192 S. – Access mode : <http://www.oxforddictionaries.com>